

VEREENIGING

TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

1881-1882.

*Vergadering van Woensdag, 21 December 1881,
's avonds ten half acht ure.*

Aan de orde is:

1°. De ballotage van nieuwe kandidaten.

De Voorzitter verzoekt de heeren van den Brandeler en Hamerster het bureau van stemopneming te willen uitmaken.

De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen tot leden worden aangenomen de heeren: G. J. de Balbian van Doorn, 1e Luit. b. h. Reg. Grenadiers en Jagers. W. A. Coblijn, Majoor der Infanterie O. I. leger. J. C. P. Mossel, 1e Luitenant der Infanterie O. I. leger. J. H. Wagener, Majoor der Artillerie O. I. leger, allen te 's Gravenhage; — O. L. G. F. Aberson, 2e Luitenant der Artillerie; Jhr. F. W. A. van Asbeck, 2e Luitenant der Artillerie; J. E. Fabius, 2e Luitenant der Artillerie; P. A. A. Faure, 2e Luitenant-Ingenieur; N. Hageman, 2e Luitenant der Genie O. I. Leger; C. W. van Hoogstraten, 2e Luitenant der Artillerie O. I. leger; W. F. van Hoogstraten, 2e Luitenant der Artillerie; P. J. C. C. Kern, 2e Luitenant der Artillerie O. I. Leger; C. Lankhout, 2e Luitenant der Genie O. I. leger; A. de Mandt, 2e Luitenant der Artillerie; Y. v. d. Meulen, 2e Luitenant der Artillerie; J. H. A. Mijsberg, 2e

Luitenant der Artillerie; C. J. Pické, 2e Luitenant der Artillerie; H. M. W. C. Baron van Till, 1e Luit.-Ingenieur K. M. Academie; J. M. van Veldhuizen, 1e Luitenant der Artillerie K. M. Academie; H. J. E. Wenckebach, 1e Luitenant-Ingenieur, allen te Breda; — W. L. Brocx, 1e Luitenant-Adjutant der Artillerie, J. N. A. Baron van Wassenauer van St. Pancras, 1e Luit. der Artillerie, beiden te Brielle; — J. C. Fabius, Lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal te Delft; — M. J. Chevallier Jr., 2e Luitenant der Rustende Schutterij te Ermelo bij Harderwijk; — A. A. J. C. Hoorn, 2e Luitenant der Infanterie te Geertruidenberg; — W. F. A. van de Blocquery, 1e Luit. der Cavalerie O. I. leger; F. A. C. A. Pels Rijcken, 1e Luitenant-Ingenieur, beiden te Haarlem; — T. Rutgers van der Loeff, 1e Luitenant der Infanterie, te Harderwijk; — A. E. Arkenbout Schokker, Luitenant ter zee 1e klasse; J. M. Wouters, Luitenant ter zee 1e klasse, beiden te den Helder; — H. A. Brouwer, 1e Luitenant der Infanterie, te 's Hertogenbosch; — L. M. J. Wenniger, 1e Luitenant-Adjutant der Infanterie, te Hoorn; — H. Seret, Lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal, te Hof van Delft; — A. N. J. Fabius, 1e Luitenant der Artillerie, te Naarden; — E. Boellaard, 1e Luitenant der Artillerie, te Roermond.

Voorts de heeren: A. D. J. Penn, Kapitein der Schutterij. A. R. W. Geij van Pittius, Luit.-Kolonel van den Generalen Staf. L. Swart, Kapitein van den Generalen Staf. W. A. Schneider, Kapitein van den Generalen Staf. F. J. Haver Droeze, Kapitein van den Generalen Staf. C. Schäfer, Kolonel der Infanterie. J. H. Romswinkel, Luit.-Kolonel der Infanterie; H. K. F. van Teijn, Luit.-Kolonel der Infanterie; E. Perné, Majoor der Infanterie; J. W. van Son, Majoor der Infanterie; G. S. K. J. Ruempol, Majoor der Infanterie; C. Deijkerhoff, Majoor der Infanterie; D. Schäfer, Majoor der Infanterie; H. Haaksma, Kapitein der Infanterie; J. C. Schmidt, Kapitein der Infanterie; G. D. S. A. Camphuis, Kapitein der Infanterie; F. G. Bodaan, Kapitein der Infanterie; H. A. N. Catenius, Kapitein der Infanterie; A. E. Mooijaart, Kapitein der Infanterie; W. J. F. Deijkerhoff, Kapitein der Infanterie; W. L. Mann, Kapitein der

Infanterie; G. de Lang, 1e Luit.-Adjutant der Infanterie; J. A. Kalshoven, 1e Luitenant der Infanterie; J. Broos, 1e Luit.-Adjutant der Infanterie; F. C. Luijke, 1e Luitenant der Infanterie; C. J. Pufkus, 1e Luitenant der Infanterie; W. J. M. Georges, 1e Luitenant der Infanterie; A. H. J. Richelle, 1e Luitenant-Adjutant der Infanterie; F. R. de Vries Hofman, 1e Luitenant der Infanterie; B. L. Hagedoorn, 1e Luitenant der Infanterie; A. Ernste, 1e Luit.-Adjutant der Infanterie; H. C. Moorrees, 1e Luitenant der Infanterie; M. E. J. van den Bosche, 1e Luit.-Adjutant der Infanterie; J. W. Sanders, 1e Luitenant der Infanterie; P. C. Koopmans, 1e Luitenant der Infanterie; G. H. M. van Hemert, 1e Luitenant der Infanterie; J. P. Meijer, 1e Luit.-Adjutant der Infanterie; A. J. Engelman, 1e Luitenant der Infanterie; J. H. K. Steinmetz, 1e Luitenant der Infanterie; A. H. Colenbrander, 1e Luitenant der Infanterie; T. H. van Haeften, 2e Luitenant der Infanterie; W. C. L. Luske, 2e Luitenant der Infanterie; J. P. C. Bueninck, 2e Luitenant der Infanterie; A. G. L. Pilger, 2e Luitenant der Infanterie; W. F. van Stoltenhoff, 1e Luitenant der Cavalerie; D. C. J. A. Ponse, Majoor der Artillerie; J. C. Veenhuijzen, 1e Luit.-Adjutant der Artillerie; J. C. H. Fischer, 1e Luitenant der Genie, allen in Oost-Indie.

De Voorzitter dankt de leden van het stembureau voor de door hen volbrachte taak.

Aan de orde is thans de voordracht van den heer W. ROOSEBOOM, tot het leveren van

Eenige beschouwingen omtrent de taak der Cavalerie van kleine Staten bij het begin van een verdedigenden oorlog.

De heer ROOSEBOOM:

Mijne Heeren!

Waarschijnlijk mag het wel als een onbetwistbaar feit aangenomen worden, dat de cavalerie in de laatste vijftien jaren meer dan hare zusterwapens hevige aanvallen te verduren heeft gehad. Zou de oorzaak daarvan moeten gezocht worden in een soort van naijver, naijver daarover dat de cavalerie, meer dan de infanterie en artillerie, de vertegenwoordigster bleef van de

van ouds chevaleresk geachte strijdwijze; dat zij, terwijl de beide laatste wapens de beslissing van het gevecht steeds op grooteren afstand van den tegenstander trachtten te verkrijgen, nog altijd voort blijft gaan het gevecht rechtstreeks door de spierkracht van ros en eigen arm te beslissen?

Wij gelooven het niet. Mogen ook velen het een groot voorrecht der cavalerie achten, dat de wijze waarop zij strijdt meer overeenkomt met het ridderlijke gevoel, dat steeds elk officier, ook in onze eeuw van techniek, moet bezielen, mogen velen het der cavalerie benijden, dat zij, meer dan de andere wapens de poëzie van den oorlog levendig houdt, toch kan, dunkt mij niet aangenomen worden, dat de bedoelde aanvallen alleen aan naijver hun ontstaan te danken hebben. Neen! ware dit het geval, de cavalerie kon gerust zijn en zich troosten met de gedachte: „beter benijd dan beklagd.”

Het valt echter niet te loochenen, dat de aanvallers ook deugdelijke argumenten hebben aangevoerd: argumenten, die op daadzaken berusten en dat juist de bedoelde aanvallen zoo gevaarlijk voor de ruitery waren en zoo zeer door haar gevoeld werden, omdat in het wapen zelf werd ingezien, dat voor hen, die den oorlog niet van nabij zagen en de moreele invloeden, die in den krijg zulk een hoofdrol spelen, miskennen, de *schijn* tegen het wapen der cavalerie was.

Ge herinnert u, mijne heeren! hoe reeds dadelijk na den Duitsch-Deenschen oorlog, als een der hoofdgebreken van de Deensche organisatie, die mede een belangrijken invloed op den ongelukkigen uitslag van den krijg hebben gehad, terecht werd genoemd de veel te sterke cavalerie van den voor een groot gedeelte uit eilanden samengestelden Staat; gewis staat den meesten uwer nog helder voor den geest de inhoud van het in 1868 verschenen geschrift van den toenmaligen volksvertegenwoordiger de Roo van Alderwerelt, waarvan de strekking was om te bevoegen, dat de ruitery tot een minimum moest worden gebracht en voortaan slechts als *hulproepen* moest worden beschouwd; en velen uwer zal het ook nog niet ontgaan zijn, hoe krachtig tegen dat geschrift werd opgekomen, zoo wel in anonieme bro-

chures als in de vlugschriften van den toenmaligen ritmeester van Overveldt en van den kapitein Pompe.

Toch moet het waarschijnlijk hoofdzakelijk aan den invloed van den genoemden afgevaardigde worden toegeschreven, dat sinds dien tijd bij de verschillende debatten, die in 's lands vergaderzaal over de defensie zijn gevoerd, als een roode draad de zucht tot vermindering van het wapen der cavalerie is geweven, een zucht, die ten slotte in den loop van dit jaar heeft geleid, niet tot vermindering van het aantal troepenpaarden en ruiters, maar tot opheffing van één regiment, waardoor het organieke aantal huzaren-officieren belangrijk is verminderd.

In het oog dient te worden gehouden, dat bij den bovenbedoelden strijd omtrent de waarde der cavalerie, de argumenten hoofdzakelijk werden ontleend aan de waarde der ruitery in het gevecht; sinds den Fransch-Duitschen oorlog was echter de aandacht meer gevestigd op een anderen werkkring der cavalerie, namelijk den strategischen veiligheidsdienst.

Wel was het geen nieuw beginsel, dat in toepassing werd gebracht, want reeds Alexander de Groote, Hannibal, Frederik II, Napoleon hebben cavalerie en infanterie vóór de legers uitgezonden, hetzij tot het inwinnen van berichten, hetzij als veiligheidsmaatregel; maar dit gebruik der cavalerie was in de laatste oorlogen niet voorgekomen en daarom meer of min in vergetelheid geraakt.

Door de diensten, die het Duitsche leger in deze richting van zijne cavalerie heeft getrokken, was het gewicht der ruitery meer op den voorgrond getreden, en nam men vrij algemeen aan, dat al mocht de cavalerie op het gevechtsveld door de invoering der verbeterde vuurwapens eenigszins aan waarde verloren hebben, dit ruimschoots werd opgewogen door de belangrijke hulp, die zij het eigen leger door het goed verrichten van den kondschapsdienst en den strategischen veiligheidsdienst zou verschaffen.

In den loop van dit jaar verscheen er echter te Berlijn eene brochure getiteld: „Militairische Essays. Untersuchungen über den Werth der Cavallerie in den Kriegen der Neuzeit", eene brochure, waarin de schrijver tracht te betoogen, dat de cavalerie niet alleen eene hoogst geringe waarde voor het gevecht heeft, maar

dat zij ook ten opzichte van den strategischen veiligheidsdienst en kondschapdienst zeer weinig kan presteeren. De schrijver komt op grond van door hem aangehaalde feiten tot het volgende resultaat:

Tegenover infanterie kan de cavalerie op geen goeden uitslag meer rekenen; gewoonlijk staat de cavalerie gereed om aan het gevecht deel te nemen, maar het komt er niet toe, en zij verlaat het slagveld nog vóór de infanterie; soms dekt zij de niet bedreigde flanken, of vormt zij de niet noodige reserve. De waarde der cavalerie-aanvallen in den slag bij *Mars-la-Tour* op den 16 Augustus 1870, wordt bepaald ontkend. De Duitsche cavalerie had in het verdere verloop van den oorlog, hoe veel gunstige gelegenheden zich ook boden, geen lust tot herhaling der daden van *Mars-la-Tour*. Zij liet al het werk aan de infanterie over.

Daar de beslissing door het infanterie-gevecht verkregen wordt, zijn cavalerie-gevechten slechts nuttelooze handelingen. Gewoonlijk schrijven beide partijen zich de overwinning toe. Als regel geldt, dat cavalerie, zoodra zij infanterie-vuur ontvangt, „keert” maakt en het veld ruimt; zij vreest ernstige verliezen, en wil zich altijd voor het beslissende oogenblik bewaren, maar het gelukt haar nooit dat oogenblik te vatten. Ook tegenover nationale garden maakt zij het niet beter.

Tot de vervolging onmiddelijk na de gevallen beslissing bleek zij ook niet geschikt, omdat zij gewoonlijk te ver achterwaarts staat, en zoodra ze op infanterie stuit, weder „keert” maakt. De nederlaag van de cavalerie ging zeer dikwijls met de denkeliijkste gevolgen voor de eigen troepen gepaard, zelfs als deze nog ongeschokt waren.

Dit omtrent het gevecht; met betrekking tot het overig gedeelte van de taak der cavalerie, komt de schrijver tot de navolgende uitspraken:

Bij den *éclaireurs*-dienst in het groot, bleek de cavalerie meestal niet in staat iets bijzonders te leveren; de gewichtigste berichten ontving het hoofdkwartier op eene andere wijze, meestal door de vijandelijke couranten. Commandanten, die een juist oordeel over de cavalerie hadden, gebruikten haar niet meer voor den *éclaireurs*-dienst in het groot. Generaal von Göben

schoof infanterie en artillerie vooruit, toen hij door de cavalerie geene berichten ontving. De Russische cavalerie bericht niets omtrent den toestand bij Plewna. Voor het inwinnen van berichten op kleiner schaal bleek de cavalerie eveneens minder bruikbaar. Op de rapporten der patrouilles kan men niet vertrouwen en zij geven menigmaal aanleiding tot het nemen van verkeerde maatregelen. Er wordt niets vreemds in gevonden als zelfs oudere cavalerie-officiëren een infanterie-peloton achter een heg voor een bataljon en een patrouille voor een eskadron houden.

De „sluier” der cavalerie is niet van bijzondere waarde, daar zelfs slechte infanterie een deugdelijker sluier vormt, hetgeen de Fransche nationale garden bewezen hebben.

Bij de vervolging buiten het gevechtsveld, kon de cavalerie meermalen den vluchtenden tegenstander niet op de hielen blijven, de voeling ging geheel verloren na Wörth, Mars-la-Tour, Sedan, Beaugency en bij menige andere gelegenheid. Geheele cavalerie-divisiën geven, als zij bij de vervolging op infanterie-patrouilles stooten, de vervolging op, tot dat kleine infanterie-afdeelingen voor haar den weg geopend hebben. 14 Russische cavalerie-regimenten met 8 batterijen konden de approviandeering van Plewna niet beletten, hetgeen aan eenige bataljons zeker gelukt zou zijn.

De „terrible uhlands” van 1870 waren slechts voor de Fransche boeren *terrible*, daar de boer gewoonlijk hem voor den gevaarlijksten vijand houdt, die zijn hooi en zijne kippen steelt. Toen later de franc-tireurs en nationale garden opdaagden, hielden de ulanen op *terrible* te zijn en wachtten zij op de eigen infanterie. De drang naar voorwaarts, die bij elk cavaleristisch optreden als motto dient, was spoedig geëindigd, anders hadden de Franschen ook niet zoo veel tijd voor de nieuwe formatien gehad.”

Tot zoover de schrijver; ik kan mij voorstellen, dat het hooren der gevolgtrekkingen, die hij uit de laatste oorlogen maakt, den waren ruiter-officier pijnlijk moet aandoen; toch geloof ik niet, dat het goed is de ooren voor zijne opmerkingen te sluiten, want zij wijzen ons op menig zwak punt der cavalerie. In een

onlangs verschenen brochure (1), zegt de Oostenrijksch luitenant-kolonel VON CZERLIEN, zelf huzaren-officier, van dat geschrift, dat het op slechts 44 bladzijden voor elken cavalerist, die werkelijk leeren wil, meer leerrijks bevat, dan het geheele dikke werk van den Pruisischen Grooten Generalen Staf over den oorlog 1870—71. Om dit te erkennen behoeft men het met den schrijver volstrekt niet eens te zijn; reeds is men bezig hem te weerleggen (mij kwam althans reeds zulk eene wederlegging onder de oogen), maar dit behoeft nauwelijks gezegd te worden, daar zijn arbeid te ernstig is om dien eenvoudig dood te zwijgen.

Wat mij betreft, al die aanhalingen en voorbeelden uit de oorlogen van den jongsten tijd, die moeten strekken om de geringe waarde van de cavalerie op het slagveld aan te toonen, kunnen mij dat eene voorbeeld uit den slag van Custoza, niet doen vergeten, toen v. Bechtoldsheim met zijne drie pelotons ulanen eene geheele brigade van vijf bataljons infanterie uitéénjoeg en voor dien dag buiten gevecht stelde. En mocht men daartegen willen aanvoeren, dat dit voorbeeld niets bewijst, omdat de Italianen toen ter tijde niet van achterladers voorzien waren; bij die het getrouwe verhaal van dat feit kent, zal moeten toegeven, dat dit niets ter zake deed, omdat de ulanen het hoofd der kolonne zoo verrassend aanvielen, dat er geen gelegenheid was om vuur te geven, alvorens de commandeerende generaals met hunne staven en de sectie artillerie keert hadden gemaakt en mede in de kolonne joegen.

Voor mij blijkt uit die aangehaalde voorbeelden duidelijk, hoe moeielijk het voor den cavalerie-aanvoerder is, om het juiste oogenblik te kiezen en ook hoe noodlottig het gevolg kan zijn, als die aanval niet op het geschikte oogenblik plaats heeft. Juist omdat het bij een cavalerie-aanval niet op de fysieke of materiele kracht aankomt, maar omdat de moreele factoren overwegend zijn, wordt zoo licht uit eenige mislukte aanvallen eene verkeerde gevolgtrekking gemaakt.

Wat betreft de opmerkingen omtrent den strategischen vei-

(1) Markus von Czerlien. *Cavalleristische Studien*. Wien. Soidl und Sohn, 1881.

ligheids- en kondschapdienst, moet toegegeven worden, dat ook uit deze veel te leeren valt, hoewel de resultaten daarvan voor de Duitsche legeraanvoerders zeker niet zoo gering zijn geweest als de schrijver ze voorstelt. Maar toch is het goed ook deze opmerkingen, steunende op aangehaalde feiten, ernstig te overwegen, want naar mijne meening valt het niet te loochenen, dat in de meeste geschriften na den Fransch-Duitschen oorlog verschenen, die resultaten wel wat te veel zijn opgehemeld.

Trouwens het is geen nieuw verschijnsel, dat na een grooten oorlog het een of het ander meer bijzonder de aandacht trekt. Na den Krim-oorlog heette het het getrokken geweer, waarmede de gevechten beslist waren; maar in den Italiaanschen oorlog van 1859, werd het geheel met het getrokken geweer bewapende Oostenrijksche leger overal verslagen door de Fransche troepen, die voor het grootste gedeelte nog van gladde geweren waren voorzien; na dien oorlog waren het de onstuimige bajonet-aanvallen, die aan de Franschen de overwinning hadden verschaft, maar in den daarop gevolgden krijg van 1866 maakten de met dezelfde onstuimigheid uitgevoerde bajonet-aanvallen der Oostenrijkerstotaal fiasco. Toen was het het achterlaadgeweer, waarvan alle heil gewacht moest worden; maar nogmaals in 1870, wierp de praktijk de théorie omver, want de met het veel beter geweer gewapende Franschen, moesten telkens onderdoen voor de met het Zundnadelgeweer bewapende Duitschers.

En wat werd nu door de publieke meening na den oorlog van 1870—71 als een der hoofdoorzaken van den voor de Duitschers zoo gelukkigen uitslag aangezien?

Zou men niet mogen beweren, dat *toen* de strategische veiligheidsdienst het troetelkind der publieke opinie is geworden, en zou men dan niet tevens kunnen zeggen, dat dit troetelkind alweder tot de grootste teleurstellingen heeft geleid in den oorlog van 1877—78 in Turkije, want de Mogendheid, die de sterkste cavalerie ter wereld bezit, was na den overgang van den Donau volstrekt niet ingelicht omtrent de bewegingen en opstelling van den op betrekkelijk korten afstand verwijsden vijand. En op grond daarvan, dat de bedorven kinderen

der publieke opinie van heden altijd blijken morgen totaal fiasco te maken, zoo waag ik het hier om een waarschuwend woord te laten hooren tegen de gevolgtrekkingen, die vrij algemeen uit de mislukte aanvallen op Plewna worden gemaakt. „Wat onze infanterie moet doen in tijd van oorlog, is vrij eenvoudig”, zeide onlangs een kundig artillerie-officier tot mij, „zij behoeft slechts te schieten en het voorgelegen terrein reeds op de grootste afstanden met kogels te overstelpen even als de Turken bij Plewna; het is slechts eene quaestie van patronen.” Maar deze officier vergat, dat niettegenstaande dien moorddadigen kogelregen de Russische infanterie meermalen in de Turksche loopgraven is gekomen. Wierd mijn gevoelen te dezen opzichte gevraagd, dan zou ik zeggen: „Wee het leger, dat in een toekomstigen oorlog het vuur op eene dergelijke wijze afgeeft; wee de infanterie, die haar heil zoekt in het vuur op groote afstanden, als haar officieren dat vuur niet uitstekend weten te leiden.”

Doch ik dwaal van mijn onderwerp af; het was mij er alleen om te doen op den voorgrond te stellen, dat de schrijver der bedoelde brochure misschien niet zoo geheel ongelijk heeft als hij beweert, dat de resultaten van den door de Duitsche cavalerie in den oorlog van 1870/71 verrichten strategischen veiligheids- en kondschaftsdienst wel wat zijn overschat; welke omstandigheid misschien mede een van de oorzaken is, waarom thans ook aan de cavalerie van kleine Staten bij het begin van een verdedigenden oorlog door sommigen, misschien velen, zulk een eigenaardige rol wordt toegedacht.

Het zal u misschien Mijne Heeren! nog niet geheel ontgaan zijn, dat in de 2de vergadering van dit genootschap in den vorigen winter tusschen den heer van der Wedden en mij eene kleine woordenwisseling ontstond, omtrent de wijze, waarop onze cavalerie bij het begin van een verdedigenden oorlog hare taak, de dekking der mobilisatie, zou moeten vervullen; dat, daar mijne meening omtrent die wijze met de zijne niet geheel overeen scheen te komen, ik genoemden ritmeester beleefd ver-

zoekt ons eens zijn zeer gewaardeerde meening omtrent deze aangelegenheid te willen ontwikkelen; dat de heer van der Wedden toen echter tot mijn leedwezen gemeend heeft, aan dat verzoek geen gevolg te mogen geven. Ik zeg *tot mijn leedwezen*, want ik liep nu gevaar, zoo ik dwaalde, in die dwaling te zullen blijven.

Een oogenblik scheen het mij toe alsof ik niet langer op de inlichtingen, die ik zoo zeer wenschte te bekomen, zou behoeven te wachten. Mij werd namelijk in het begin van dit jaar toegezonden een brochure getiteld: *Mission de la cavalerie pendant la mobilisation de l'armée*, en daar zij geschreven was door den zoo gunstig bekenden Belgischen Majoor LAHURE, die door zijne tegenwoordige betrekking als chef van den staf bij de eerste cavalerie-divisie (voorloopig bij het 1e regiment guides) geacht mag worden wel met de taak der cavalerie bekend te zijn, meende ik nu het licht te zullen bekomen, waarnaar ik zoo zeer verlangde. Maar ik werd in mijne verwachting teleurgesteld, want na de lezing dier brochure was mij de wijze, waarop de cavalerie tijdens de mobilisatie hare taak moet vervullen, nog even duister als vroeger, aangezien het mij moeielijk valt aan te nemen, dat ik zijne meening goed begrepen heb.

Vergun mij, Mijne Heeren, u in groote trekken mede te deelen, waarop het betoog van den Majoor Lahure neerkomt; misschien zullen sommigen uwer gelukkiger zijn dan ik, en dan wel de goedheid willen hebben mij de zaak duidelijk te maken; ik geloof, dat eene dergelijke wensch niets bevat wat strijdig is met de statuten van onze vereeniging, daar het hier geldt de *beoefening* van de Krijgswetenschap.

De Majoor LAHURE deelt ons mede dat men voor het mobiliseren en concentreeren der Belgische strijdkrachten een nieuw mechanismus heeft moeten vinden, waarbij de mobilisatie, die natuurlijk begint met de oproeping der met verlof zijnde miliciëns, en de concentratie der strijdkrachten gelijktijdig plaats hebben; hij verhaalt ons, dat alles wat betreft de oproeping der miliciëns, de organisatie der depôts, de kleding, de bewapening, den aankoop van paarden, en voorts alles wat betrekking heeft op de artillerie, het rollend materieel, het harnachement, de appro-

viandeering, den dienst der spoorwegen en telegrafen zoodanig geregeld is, dat men geene minuut zal verliezen. Het veldleger zal dan op oorlogsterkte gebracht, en geconcentreerd worden in eene eerste stelling.

„Het aangenomen mechanismus geeft ons grond om te hopen” zegt de schrijver verder, „dat wij eenige dagen voorsprong zullen hebben op de mobilisatie onzer bureu; maar deze voorsprong zal kleiner worden als onze tegenstander een of twee legerkorp-sen op ons afzendt, alvorens al zijne strijdkrachten gemobiliseerd zijn, en hij zal tot zeer weinig verminderen als de vijand begint met het werpen van eenige kolonnes cavalerie over onze grenzen, om ons te beletten onze hulpbronnen te verzamelen.”

„Om aan deze gebeurlijkheid het hoofd te bieden, zullen weinige uren nadat de order tot mobilisatie is afgezonden, de operatiën betreffende het op voet van oorlog komen van het leger, werkdadig beschermd moeten worden. De concentratie van het leger, de oproeping van de miliciens en de verdeling van het materieel moeten in veiligheid kunnen geschieden, zonder door de vijandelijke éclaireurs verontrust te worden, zonder dat een der gemeenschapsliniën wordt afgesneden. De meest bedreigde grens moet dus noodzakelijk gedekt worden door eene barrière, die in staat is eene ondernemende cavalerie tegen te houden en de minst bedreigde grens moet althans bewaakt worden.”

Volgens den Majoor LAHURE moet de cavalerie die barrière vormen; ware het terrein bergachtig met slechts enkele défilés, dan zou men er aan kunnen denken, infanterie in versterkte punten te plaatsen, maar op de Belgische grens, in de vlakke, zou dit onmogelijk wezen, elke dergelijke post zou omtrokken worden; ook acht hij het niet raadzaam de cavalerie in hare taak door eenige bataljons infanterie te doen ondersteunen, voor-eerst om het gevaar dat die bataljons loopen, afgesneden te worden, anderdeels omdat die bataljons hunne garnizoenen zouden moeten verlaten, alvorens de mobilisatie was afgeloopen en dus zelven niet gemobiliseerd zouden wezen.

Hoe zal nu de Belgische cavalerie bij de mobilisatie worden verdeeld? Volgens de mededeelingen van den Majoor Lahure, zal de tweede cavalerie-divisie, bestaande uit de 4 regimenten

lansiers, het leger dekken in de eerste centrale positie, waarin het geconcentreerd wordt. Een der regimenten dier divisie wordt echter gedurende een zekeren tijd gedetacheerd om de niet bedreigde grens te bewaken; de overige regimenten worden ongeveer opgesteld in eene cirkelboog, die Brussel van de zuidwest- tot de zuidoostzijde dekt en met een straal van 15 à 20 kilometers is beschreven. Is de mobilisatie geëindigd, dan vormen deze regimenten de divisie-cavalerie bij de legerkorpsen.

De taak der 1ste cavalerie-divisie, bestaande uit 2 regimenten guides en 2 regimenten jagers te paard, zou daarin bestaan de bedreigde grens te dekken. Zoowel wanneer dit de zuidelijke, als in het geval, dat dit de oostelijke mocht zijn, neemt de schrijver aan, dat het te beschermen gedeelte 125 à 150 kilometers lang is. Om hare taak te vervullen stelt de divisie zich met hare beide brigades naast elkander op, en nu houdt de schrijver de volgende redeneering, die ik genoodzaakt ben woordelijk over te nemen, omdat ik anders zijne meening misschien onjuist zou wedergeven.

„En Allemagne et en France, les divisions de cavalerie comptent trois brigades de deux régiments. Elles se disposent, savoir: deux brigades accolées ayant chacune un régiment en première ligne (celui-ci laissant un de ses quatre escadrons en soutien derrière les trois autres disséminés en avant), un régiment en seconde ligne et la troisième brigade en réserve.

Nos divisions ne se composent que de deux brigades, avec lesquelles il faudra, coûte que coûte, arriver au même résultat. A cette fin, nous serons obligés de développer trois escadrons de nos deux régiments de première ligne, le 4e escadron en arrière du centre des trois premiers; le 2e régiment de chaque brigade formant réserve; les trois escadrons de tête détachant au loin un simple service d'exploration en avant, le dispositif de notre cavalerie pourra encore offrir la profondeur des trois échelons, sans lesquels il n'y a point de protection efficace; mais il est vrai que c'est plutôt là un expédient n'ajoutant rien à la solidité de la barrière couvrante; il en résulte que, faute d'effectif, la puissance d'impénétrabilité du rideau ne peut résulter que de l'extrême activité, de la grande énergie avec

lesquelles nos escadrons opéreront dans leurs zones respectives.

L'expérience prouve que dans le dispositif prussien deux brigades accolées couvrent 4 à 6 milles allemands, soit 30 à 40 kilomètres. Un régiment de première ligne veille donc à la sécurité de ce qui se passe sur 15 à 20 kilomètres. Il a 3 escadrons déployés en avant; chaque escadron surveille et protège donc 7 kilomètres environ.

(Notons en passant que l'escadron de guerre en Prusse compte 160 chevaux.)

Chez nous, au contraire, les 8 escadrons de la première ligne (en admettant qu'ils y concourent tous les huit), et peut-être 10 escadrons, si, craignant d'être débordé dans ses opérations, le chef de notre cavalerie indépendante renforce certains fronts par un escadron de ses régiments de réserve, devront surveiller, couvrir et occuper 25 lieues (minimum), soit 125 kilomètres, ce qui nous donne $12\frac{1}{2}$ kilomètres par escadron, c'est à dire près du double de ce qui est admis en Prusse et en France."

Mijne Heeren! ik vraag u, is die redeneering u duidelijk? Eerst wordt een vorm aangegeven, die naar de meening van den schrijver nog even voldoende kan geacht worden. Van elke brigade 3 eskadrons in eerste linie met éclaireurs daarvoor, 1 eskadron daarachter in 2de linie, terwijl het tweede regiment van elke brigade de reserve vormt; deze opstelling wordt strikt noodig geacht, omdat zonder de diepte van *drie* echelons er geene afdoende bescherming verschaft wordt, maar nog op dezelfde bladzijde der brochure wordt bij de toepassing daarvan geheel afgeweken en in plaats van 6, 8 eskadrons in eerste linie geplaatst, zoodat de beide eskadrons in tweede linie verdwijnen; ja zelfs worden nog 2 eskadrons uit de reserve daarbij gevoegd en de minimum lengte van 125 kilometers aangenomen, om dan te kunnen besluiten dat er op 12.5 kilometer breedte 1 eskadron in eerste linie komt; maar er wordt dan niet bijgevoegd, dat bij zulk eene handelwijze voor elke 62.5 kilometers breedte slechts eene reserve van *drie* eskadrons beschikbaar is.

Vergun mij u daarbij nog op te merken, dat zelfs wanneer men de lengte van 150 kilometers aanneemt, men dan nog al-

leen de lengte van de Fransch-Belgische grens langs de beide provinciën Henegouwen en Namen heeft en dan nog wel in rechte lijn gemeten. De provinciën West-Vlaanderen en Luxemburg, die evenzeer aan Frankrijk grenzen, worden eenvoudig buiten beschouwing gelaten. Al neemt men dus alleen de beide eerstgenoemde provinciën en volgt daarbij het stelsel, dat door den Schrijver als noodwendig wordt geacht voor eene afdoende bescherming, dan heeft men op gemiddeld 25 kilometers hemelsbreedte 1 eskadron in eerste linie; daarachter voor elke 75 kilometers hemelsbreedte 1 eskadron in tweede linie en 1 regiment in reserve en die macht moet dan de barrière vormen, waardoor de mobilisatie gedekt wordt.

Eene barrière! De barrière-vestingen in het zuidelijk gedeelte van België, waarom in den loop der tijden zooveel te doen is geweest, zijn weggeruimd, maar in plaats daarvan stelt men nu voor eene barrière van cavalerie te maken; eene barrière van 1300 ruiters op 75 kilometers breedte. Wij zullen onzen Belgischen wapenbroeders toewenschen, dat de Fransche cavalerie zich door die barrière — mocht zij gesteld worden — zal laten imponeeren, maar zeker zouden wij het voorzichtiger achten, de ruitery niet op deze wijze te gebruiken.

Het is waar, dat ook de Majoor Lahure zijne barrière niet sterk acht, hij wil althans de Belgische cavalerie minstens met 2 regimenten vermeerderen en dan voor de 150 kilometers lange barrière 3 brigades van twee regimenten bestemmen, maar naar mijne meening geeft dit weinig verbetering. Met 2 regimenten op elke 50 kilometers breedte, zal men de Fransche cavalerie niet tegenhouden.

Bepalen wij thans onze gedachten tot ons land. Het doet mij genoegen te kunnen constateeren, dat ik althans bij ons het woord *barrière* in dezen zin nooit heb hooren bezigen, maar toch komt de vrees wel eens bij mij op, dat waar bij de taak onzer cavalerie het *beschermen der mobilisatie* zoo nadrukkelijk op den voorgrond wordt gesteld, door sommigen wel eens aan iets soortgelijks wordt gedacht. Ik word in die meening versterkt door de voorstellen omtrent de verdeeling der cavalerie, die nu en

dan worden gedaan. Zoo werd door den heer DE BAS in de hiervoren reeds genoemde vergadering onzer Vereeniging gezegd: (1) „Reeds bij een zeer matige berekening wijst de kaart op den rechter IJssel-oever, in het Maas-Waalsche en in Noord-Brabant 20 tot 30 verschillende plaatsen aan, alwaar de waarneming van de toegangen tot de belangrijkste terreinafscheidingen in het oosten en zuiden meerendeels reeds op den eersten dag van de mobilisatie door zelfstandige ruiter-afdeelingen moet aanvangen.”

Rekenen wij 24 plaatsen, dat is nog beneden het opgegeven gemiddelde en verstaan wij door zelfstandige ruiterafdeelingen minstens pelotons, want eene kleinere macht kan men hoogst bezwaarlijk als zoodanig aanmerken, dan heeft men reeds 6 eskadrons of $\frac{2}{5}$ van al onze veld-eskadrons gebruikt, zonder dat op een enkel punt slechts eenige kracht kan ontwikkeld worden, want de gevechtskracht van een enkel peloton tegenover eene aanvallende cavalerie-kolonne, zal toch wel niemand in rekening willen brengen.

Volgens de officieële stukken, verleden jaar door den heer van der Wedden hier ter plaatse aangehaald, „zal de cavalerie moeten dienen om het ongestoord en spoedig afloopen der mobilisatie te beschermen. Zij moet het doordringen van kleine vooruitgezonden troepenafdeelingen in eenig gedeelte van het land beletten, het opkomen van de verlofgangers der militie uit die streek dekken, voorts den opmarsch des vijands verkennen en berichten omtrent diens voornemens en sterkte trachten in te winnen.”

Nu geef ik gaarne toe, dat men op grond van die woorden volstrekt nog niet aan een barrièrestelsel behoeft te denken; maar aan de andere zijde zal men mij toch moeten toestemmen, dat als men dat doel wil bereiken, men onze cavalerie toch op groote schaal zal moeten versnipperen, als onze oostelijke na- buur zijne cavalerie van verschillende zijden ons land binnen doet rukken. Het kan toch geene ongerijmde onderstelling worden geacht, dat de aanval van uit Munster, Wesel en Dusseldorf gelijktijdig geschiedt, en in dat geval zouden wij de mo-

(1) Ilo Verslag 1880—81, bladz. 72.

bilisatie minstens van Roermond tot de Waal en van daar tot voorbij Oldenzaal of over eene lengte van ongeveer 160 kilometers moeten dekken, en wij zouden dan zeker in geen gunstiger toestand zijn dan onze zuidelijke naburen, daar het aantal onzer veld-eskadrons nog niet volnit de helft van de hunne bedraagt.

Door sommigen zal nu, aannemende dat het dekken der mobilisatie een volstreekte eisch is, op grond daarvan betoogd worden, dat de vermeerdering onzer cavalerie een absolute noodzakelijkheid moet geacht worden, maar toch heeft — voor zoover mij bekend is — niemand de geheele consequentie van dat betoog durven aanvaarden.

Volgens den Majoor Lahure heeft de ondervinding aangetoond, dat bij het Pruisische stelsel twee brigades naast elkander 30 tot 40 kilometers breedte dekken. Daarachter de 3de brigade als reserve opstellende, komt men tot de hoeveelheid van 6 regimenten voor 30 à 40 kilometers breedte. Rekenen wij zelfs 40 kilometers, dan zijn er voor het dekken der mobilisatie, alleen voor het door mij bedoelde gedeelte der grens, reeds 24 regimenten van 4 eskadrons noodig. Daarbij is dan nog niets gerekend voor de bewaking van het niet rechtstreeks bedreigde gedeelte der grens en evenmin iets voor de divisien infanterie, die al dadelijk met den vijand in aanraking kunnen komen en die men toch niet geheel van ruitery zal mogen ontblooten. Ik geloof, dat als wij tot zulk eene uitbreiding onzer cavalerie overgingen, wij nog meer dan Denemarken in 1864 gevaar zouden loopen de nederlaag te lijden door onze overmaat aan cavalerie. Welke voorliefde men ook voor het wapen der ruitery moge bezitten, uit het oogpunt van Staatsbelang dient nooit uit het oog te worden verloren, dat de ruitery een duur wapen is. In de aflevering van den Militaire Spectator van deze maand wordt betoogd door een cavalerie-officier, die de jongste cavalerie-manoevres heeft bijgewoond, dat de Nederlandsche cavalerie reeds gedaald is tot 15 eskadrons van hoogstens 90 paarden, terwijl de overige paarden ongeschikt voor den velddienst of nog onafgericht zijn. Welnu, 1 regiment cavalerie, dat ons dus $5 \times 90 = 450$ paarden te velde zou brengen, kost

ons jaarlijks reeds meer dan vijf bataljons infanterie van ongeveer 800 man of 4000 man infanterie. Wie durft, dit wetende, in goeden ernst de consequentie van zijn betoog aanvaarden en met het oog op de dekking der mobilisatie, een vermeerdering van onze cavalerie met 20 regimenten van 4 escadrons aanprijzen, eene vermeerdering, die ons jaarlijks meer zou kosten dan eene vermeerdering onzer infanterie met 100 bataljons.

Men zal misschien beweren dat ik overdrijf, dat er geen 6 regimenten noodig zijn voor elke 40 kilometers breedte; ik heb niets anders gedaan dan de breedte genomen, die volgens den Majoor Lahure volgens de ondervinding, nog even door 6 regimenten gedekt kan worden.

Maar ik zou wel eens willen vragen: welke ondervinding heeft dat bewezen? De Fransch-Duitsche oorlog van 1870/71 toch niet? Wel is waar heeft toen het front, waarop geëclaireerd werd eene breedte van 18 à 51, dus gemiddeld 35 kilometers bedragen, maar wat bewijst dit, daar de Fransche cavalerie nooit eene ernstige poging heeft gedaan om dit front door te breken?

Ook uit den Russisch-Turkschen oorlog zal men die ondervinding niet willen halen. Berust die dan alleen op de vredesmanoeuvres? In dit geval zal men moeten toegeven, dat zij weinig beduidt. Ook moet in het oog gehouden worden, dat men bij de Duitschers en Franschen bij het aangeven van de maat van 30 à 40 kilometers niet ten doel heeft eene barrière te vormen van die lengte, maar alleen het terrein over een front van die breedte te éclaireren; bij het stuiten op eene eenigszins aanzienlijke macht des vijands, trekken de voelhorens der divisie zich dadelijk terug en krimpt de geheele divisie samen, zoodat er in de barrière dadelijk en vrijwillig groote openingen zouden komen. Die maat van 30 à 40 kilometers is waarschijnlijk alleen bepaald als de grootste breedte, waarop de divisie zich nog kan uitbreiden, wil zij nog kans behouden bij een ernstige ontmoeting met den vijand het grootste gedeelte van hare macht vereenigd te hebben.

Nu heb ik bij deze beschouwingen den aard van het terrein in het geheel niet in aanmerking genomen; maar zoo bijzonder

ontoegankelijk is het terrein aan de zuidelijke grens van België en aan onze oostelijke grens toch niet, om op grond daarvan van de volgens den Majoor Lahure op grond van de ondervinding in Pruisen aangenomen maat af te wijken. Ook bij die maat is niet gerekend op bijzonder toegankelijk terrein, maar een terrein zooals het zich in het algemeen in Midden-Europa voordoet.

Te smal is dat front van 30 à 40 kilometers zeker niet; het wordt althans van verschillende zijden zeer betwijfeld, of die breedte niet veel te groot is; althans als men niet volstaan wil met te éclairer, maar ook op verschillende punten van het front eene zekere macht wil ontwikkelen. Bonie (1) stelt dan ook voor het front niet grooter te nemen dan 20 kilometers, omdat anders de troepen versnipperd worden en de concentratie der krachten niet bij tijds kan plaats hebben. Hadden wij dien maatstaf aangenomen, die zeker veel meer waarborgen zou geven voor het dekken der mobilisatie, dan hadden wij reeds 48 regimenten cavalerie noodig gehad. Maar gij ziet het, Mijne Heeren, wanneer men alles dekken wil, komt men tot de grootste ongerijmdheden en er is dan ook thans, vooral in Frankrijk, eene sterke reactie tegen die reglementaire versnippering der ruitery waar te nemen, eene reactie, die reeds ten gevolge heeft gehad, dat thans in Frankrijk in plaats van de officieele instructie van 27 Juli 1876, een nieuw ontwerp van den Generaal DE GALLIFET van den 8sten December 1879 in beproeving is, een ontwerp, dat blijkens de in den afgeloopen zomer te Tours gehouden conferentie, hoogstwaarschijnlijk genoegzaam ongewijzigd als definitieve instructie zal worden aangenomen. Volgens dat ontwerp heeft de kondschapdienst plaats: 1e. door officiersverkenningen met het oog op een bepaald doel, en 2e door verkenningspatrouilles, die belast worden met den algemeenen en voortdurenden kondschapdienst. Deze laatste patrouilles gaan op 2 à 3 dagmarschen vóór de divisie uit. Gedekt door het door haar gevormde scherm manoeuvreren de officiersverkenningen. De patrouilles zijn 2, 4, 6 tot 8 man sterk; zij worden aangevoerd

(1) Bonie. Service d'exploration et de sûreté pour la cavalerie. Paris, Dumains 1879.

door een onder-officier of officier en op eenigen afstand ondersteund door één of twee pelotons. Zij worden geleverd door 2 eskadrons voor elke cavalerie-divisie. In elk dezer eskadrons zijn 2 pelotons in patrouilles opgelost en vormen 2 pelotons het soutien; dus voor 16 patrouilles van gemiddeld 6 man met een front van 3 kilometers per patrouille, wordt een frontbreedte van 48 kilometers geëclareerd. 22 eskadrons of 21, als er één voor de dekking van den trein wordt bestemd, blijven met de artillerie gegroepeerd in de hand van den divisie-generaal. Is de afstand tot den vijand meer dan 70—80 kilometers, dan marcheert deze laatste macht op verschillende wegen (zoo mogelijk 3). Nadert men den vijand echter op korteren afstand en zou de marsch op drie wegen in front eene grootere breedte dan 10 kilometers noodig maken, dan gaat men op twee wegen, of zelfs op één weg over.

Ziet, Mijne Heeren, met zulk een stelsel zou ik mij beter kunnen vereenigen: patrouilles op een breed front en ver vooruit; de hoofdmacht dicht bijeen, liefst vereenigd. Hij, die zich nog mocht vleien zijne op aanzienlijken afstand van elkander marcheerende kolonnes bij tijds te kunnen vereenigen, zal goed doen de nitgebreide berekeningen na te gaan, die de Generaal Lewal in zijn *Tactique de Renseignements* (1) daaromtrent heeft gemaakt; wij twijfelen niet of hij zal dan tot andere gedachten komen.

Een dergelijk stelsel zou ik ook bij het gebruik der cavalerie bij ons en in Belgie, bij het begin van een verdedigenden oorlog, toegepast wenschen te zien. Wij moeten zorg dragen te weten op welk gedeelte van ons land de vijand zijn hoofd-aanval richt en daar moet — zoo lang wij niet over meer cavalerie kunnen beschikken dan thans — nagenoeg onze geheele ruitery opgesteld worden.

Wordt er eene opstelling aangenomen, waarbij één of twee onzer infanterie-divisiën (de derde zal in den tegenwoordigen toestand wel geheel opgelost moeten worden, om met de vijfde bataljons onzer regimenten de verschillende infanterie-bezettingen te leveren) waarbij één of twee infanterie-divisiën, zeg ik, kans hebben spoedig met den vijand in aanraking te komen, dan mogen deze niet geheel van cavalerie ontbloot worden. Rekent

(1) Bladz. 302—325.

men daarvoor behalve het eskadron ordonnancen noodig te hebben 1 à 2 eskadrons, en neemt men 2 eskadrons om de patrouilles en de soutiens te leveren, dan blijft de hoofdmacht nog altijd 11 à 12 eskadrons sterk, waaraan één of twee rijdende batterijen kunnen worden toegevoegd. Die hoofdmacht, die natuurlijk de noodige maatregelen neemt tot hare eigen onmiddellijke beveiliging, blijft dan liefst geheel bijeen. Het is hare taak zoo offensief mogelijk op te treden, zich met overmacht nu op deze, dan op die kolonne des vijands te werpen en die te verslaan, waarop zij, als de vijandelijke cavalerie bijv. de door den Generaal von Schmidt aanbevolen indeeling en marschvorm volgt, zeer veel kans heeft.

Zij behoeft dan nog niets te vreezen, al heeft zij eene vijandelijke cavalerie-divisie van zes regimenten tegenover zich heeft, want tegenover elk der deelen, waarin die divisie dan gesplitst is, heeft zij groote overmacht. Valt zij bijv. eene der brigades in eerste linie aan, dan is de hoofdmacht daarvan slechts 4 eskadrons en 1 rijdende batterij sterk; de naastbijzijnde twee eskadrons zijn 3 kilometers verwijderd, maar al veronderstelt men, dat die zich gemakkelijk met de hoofdmacht hunner brigade kunnen vereenigen, dan heeft onze cavalerie nog de dubbele overmacht. De hoofdmacht van de daarnevensstaande brigade is in rechte lijn 18 kilometers, de reserve-brigade der divisie in rechte lijn 11.5 kilometers van haar verwijderd. Treedt onze cavalerie krachtig en zonder aarzelen op, dan is het niet mogelijk, dat de verschillende hoofdgroepen des vijands elkander ondersteunen. En al rukt de vijand met twee cavaleriedivisiën naast elkander ons land binnen, dan doet dit niets ter zake, want de groepen van de nevensstaande divisie zullen zeker niet beter in de gelegenheid zijn om de aangevallen brigade te ondersteunen.

Vóór alles moet onze cavalerie mobiel blijven, de vijand moet nooit te weten komen, waar de hoofdmacht onzer ruitery is, en meent hij op de hoogte te zijn, dan moet een marsch op een ongewoon uur van den dag hem het spoor weder geheel bijster doen worden. Het spreekt wel van zelf, dat lange bagagetreinen daarbij niet kunnen dienen; het bezwaar daarvan is echter

niet groot, omdat deze dienst der cavalerie hoogstens enkele dagen duurt. Daarom kan dan ook zonder bezwaar van de paarden en manschappen een buitengewone inspanning geëischt worden; gelukt het onze cavalerie niet, zich bij een oorlog tegen groote overmacht in de eerste dagen nuttig te maken, dan loopt zij veel gevaar hare tegenwoordige bestrijders in het gelijk te stellen, want als onze zware vuurmonden aan het woord zijn gekomen, dan komt zij misschien niet meer in de gelegenheid om te toonen, dat ook zij een noodzakelijk bestanddeel van de strijdmacht van den Staat uitmaakt.

Het is volstrekt mijne bedoeling niet, hiermede te willen be-
toogen, dat de hoeveelheid cavalerie, waarover wij thans beschikken, voldoende is met het oog op onze landverdediging. Veel liever had ik voor de taak, die nu 12 eskadrons zullen moeten vervullen, 16 of 20 eskadrons beschikbaar; nog wenschelijker zou ik het vinden, als zoowel ten noorden als ten zuiden van den Rijn, eene dergelijke macht op de bedoelde wijze zou kunnen optreden; ik heb alleen mijne meening willen uiten omtrent het gebruik, dat van de beschikbare 15 eskadrons zou gemaakt moeten worden; ik heb alleen mijne stem willen verheffen tegen de versnippering der cavalerie, die voor dat schoone wapen nooit tot eer en roem kan leiden; ik heb alleen willen aantoonen op welke wijze naar mijn gevoelen de mobilisatie nog het best door onze cavalerie beschermd kan worden.

Misschien achten sommigen uwer, Mijne Heeren, het eene zonderlinge bescherming der mobilisatie, als men een belangrijk gedeelte der grenzen voor den vijand open en bloot laat, zonder achter de lijn der patrouilles misschien ook slechts een enkel eskadron op te stellen, maar ik blijf van meening, dat volgens het door mij aanbevolen stelsel, althans een gedeelte van ons land gedekt zal zijn, omdat niets den vijand langzamer zal doen voortrukken, dan wanneer hij gevoelig heeft moeten ondervinden, dat onze vereenigde ruitery voor zijne geïsoleerde groepen een zeer gevaarlijke tegenstander is. Met het barrière-stelsel dekt men echter met 15 eskadrons op 160 kilometers front, niets, hoegenaamd niets. Verondersteld, men ging niet op

de door mij aangegeven wijze te werk, maar men verdeelde bij het begin van een verdedigenden oorlog en bij een aanval uit het oosten, onze regimenten in verschillende groepen. Men zou misschien meenen, dat de vijand alsdan langzamer die provinciën zou binnen rukken, dan wanneer er zich behalve de éclaireurs geene cavalerie van ons bevond. Ik geloof dit echter niet. Men spreekt van ophouden der vijandelijke cavalerie, maar een ieder zal mij toch toegeven, dat de vijand, als hij zoowel ten noorden als ten zuiden van den Rijn in ons land valt, toch minstens vier regimenten — veel meer waarschijnlijkheid bestaat er echter op minstens ééne cavalerie-divisie — aan beide zijden zal zenden. Onze kleine groepen zullen waarschijnlijk nergens met overmacht op den vijand kunnen vallen en er zeker niet aan kunnen denken, slechts eenigszins offensief op te treden, als die groepen bovendien nog versnipperd werden. Men zal dus meer defensief moeten te werk gaan, hetgeen altijd een treurige rol voor de cavalerie blijft. Bruggen en overgangen zullen worden vernield, maar daarvoor hebben wij de ruitery niet noodig, dit kan en dit moet ook geschieden al beschikt men over geen enkelen ruiter. De cavalerie kan echter, zal men zeggen, de vernielde overgangen door afgezeten ruiters onder vuur doen nemen en kan dan zeer lang stand houden, zonder kans te loopen haren terugtocht bedreigd te zien, omdat de snelheid der paarden haar aan de vervolging des vijands onttrekt. Vroeger meende ik ook, dat door eene zoodanige handelwijze den vijand althans een noemenswaard oponthoud bereid zou kunnen worden, maar sinds eene in den winter van 1877--78 te Breda gehouden strategische krijgsspeloefening, waarbij ik de eer had als een der vertrouwden op te treden, ben ik van die meening teruggekomen. Wat toch deed de aanvallende cavalerie? Zoodra zij op een vernielden overgang over eene niet te omtrekken terrein-hindernis stuitte en dien door vijandelijke troepen bezet vond, liet zij eene betrekkelijk zwakke afdeeling afstijgen en tegenover dat punt demonstreeren; eene andere afdeeling zocht op eenige kilometers zijwaarts een geschikt punt om een noodbrug te slaan, waartoe natuurlijk op voertuigen medegenomen pionniers kunnen dienen, en waartoe de materialen, die men

in de dorpen vindt of wel het in de nabijheid der gekozen plaats beschikbare hout kunnen dienen. De hoofdmacht hield nu hare rust en kon dit des te veiliger doen, daar zij in front door de lange terrein-afscheiding was gedekt en zich slechts alleen op de flanken had te beveiligen. Zoodra de noodbrug gereed was, werd de rust geëindigd en trok de cavalerie naar de overzijde; de verdedigende afdeeling liep dan gevaar omtrokken te worden en was blijde wanneer zij haren terugtocht nog ongestoord kon volbrengen. Het geheele oponthoud voor de aanvallende cavalerie was dus hoogstens eenige uren geweest, maar deze waren niet verloren gegaan, want de paarden en manschappen hadden gerust en konden dus met vernieuwde kracht voorwaarts marcheerden. De vijandelijke cavalerie kwam dus wel op een later uur van den dag op de plaats harer bestemming, dan wanneer er volstrekt geene Nederlandsche troepen ter plaatse waren geweest, maar op elken dag legde zij toch den voor haar bepaalden afstand af en de vermoeienissen, die zij te doorstaan had, waren niet grooter. De vijandelijke ruitery bereikte dus in hetzelfde aantal dagmarschen haar doel. Had zij alleen de bruggen afgebroken gevonden, zonder verdediger aan de overzijde, dan was de herstelling der oude brug waarschijnlijk gemakkelijker geweest dan het maken van een nieuwe, te meer omdat de bestaande bruggen in den regel gelegen zijn op plaatsen, waar ook gewoonlijk meer materieel wordt gevonden, maar toch had ook in die onderstelling het herstellen van de brug tijd gekost en het resultaat, dat dus uit het bezetten van het bedoelde punt voor den verdediger zou voortspruiten, bestaat dus alleen daarin, dat de vijandelijke cavalerie iets later op den dag op de plaats harer bestemming aankomt.

Dat dit geen overwegend voordeel voor den verdediger is, zal vermoedelijk door een ieder worden toegegeven.

Brengt nu de aanwezigheid van die kleine groepen ruitery in de besproken provincie geen verandering in het aantal dagen dat de vijand noodig heeft om zijn doel te bereiken, dan zal men ook toe moeten geven, dat de mobilisatie door die aanwezigheid in geenen deele beschermd wordt. Trouwens meer-

malen heeft het den schijn, dat daaromtrent zelfs bij de personen, welke die dekking in de eerste plaats als taak der cavalerie noemen, niet altijd even heldere denkbeelden bestaan. De Majoor Lahure zegt, dat de opkomst der miliciens gedekt moet worden, en hij stelt daarom den eisch dat de cavalerie binnen 48 uur in hare beschermende stellingen, dus eigenlijk in de lijn der te vormen barrière, moet gekomen zijn en wel vóór of ten minste op het oogenblik, waarop de militiens zich naar hun depôt begeven.

Hier zouden wij wenschen te vragen: als de militiens vertrokken zijn, waartoe dient dan nog het dekken van hunne opkomst onder de wapenen; zij, die nabij de grenzen wonen, zullen toch wel per spoor vervoerd worden en dus veel eerder de plaats hunner bestemming bereikt hebben, dan de vijandelijke cavalerie, die marcheeren moet; terwijl men in de tweede plaats zou wenschen te vernemen, waarom men de militiens als het gevaar dreigt, twee maal vier en twintig uur in hunne woonplaats zou laten? Het kan toch niet de bedoeling zijn ze eerst zoo laat op te doen komen, alleen om de ruitery in staat te stellen hunne opkomst te dekken.

Bij eene doeltreffende regeling van de opkomst der militie, moet en kan zorg gedragen worden, dat de militiens uit de grensrayons, binnen de 24 uur hunne woonplaatsen verlaten hebben. Als men dit als stelsel aanneemt, dan is de dekking der mobilisatie met het oog op de opkomst der militie onnoodig. Maar bovendien zou bij 2 onzer regimenten bij het aldaar bestaande incompleet aan vrijwilligers, om met de organieke sterkte aan bereden ruiters en het noodige aantal onbereden cavaleristen te velde te gaan, in veel gevallen eerst eene lichting der militie ingewacht moeten worden, en hier zou dus de opkomst der militie afgewacht moeten worden om daarna die opkomst te dekken.

Het inwinnen van berichten door den vijand zal moeten geschieden door de patrouilles der eskadrons, die voor den éclaireursdienst bestemd worden, maar belangrijker berichten zullen door de officierspatrouilles kunnen worden verkregen. Van officierspatrouilles wordt in het algemeen veel heil verwacht en

naar onze meening terecht, want in den regel zijn de officieren beter bereiden en zijn zij ook beter op de hoogte van den algemeenen toestand, zoodat zij meer bekend zijn met hetgeen belangrijk kan wezen voor de hoofdmacht. Het nadeel der officierspatrouilles, dat zij namelijk in vijandelijk land te veel last hebben van de bevolking, geldt hier niet, aangezien die patrouilles zich hoofdzakelijk op Nederlandsch gebied zullen bewegen. Wordt vrij algemeen erkend, dat die patrouilles de grootste diensten kunnen bewijzen, het komt mij alleen voor, dat te weinig de vraag wordt gesteld, van waar al die officieren zullen komen. Zal men tal van pelotons van hunne commandanten berooven? Dat zou sterk af te keuren zijn. De behoefte aan goed bereiden officieren ook voor adjudanten en ordonnance-officieren, zal bij het uitbreken van den oorlog zeer groot zijn. Daarom waren bij de invoering der nieuwe organisatie der cavalerie met 1 April jl. de belangen van den Staat zoo goed te vereenigen geweest met die der jongere officieren.

Werd nu door eene aanzienlijke inkrimping van het officierskorps, de toekomst van de luitenants zoo donker wat betreft de bevordering, door de invoering van een zesden officier per eskadron, die bijv. voor de helft der eskadrons ritmeester kon zijn, zou daarin eene belangrijke verbetering zijn gebracht. Dan waren er in oorlogstijd voor adjudantsdienst en voor officierspatrouilles een vijftiental ritmeesters of oudere luitenants beschikbaar geweest en dan ware tevens het nadeel voorkomen, dat de cavalerie-officieren een ten opzichte van hunnen rang te hoogen leeftijd bezaten, hetgeen nu — als in de bestaande organisatie geen verandering wordt gebracht — na eenige jaren onvermijdelijk bij ons het geval zal worden.

Zoo ergens, dan is een te hooge leeftijd der officieren bij het wapen der cavalerie nadeelig; juist de zoo hoog noodige eigenschappen van den ruiter-officier zullen veeleer bij de jongeren van jaren worden aangetroffen, die nog een schoone toekomst voor zich zien, dan bij hen die een veel te langdurigen diensttijd in de ondergeschikte rangen hebben moeten doorbrengen.

Van de officierspatrouilles worden dus, zoo niet de meeste,

dan toch de beste berichten ontvangen en men denke niet, dat deze niet in staat zouden zijn om die berichten te bekomen, omdat zij geen kracht hebben om vijandelijke patrouilles of pelotons terug te dringen. De meeningen van tal van autoriteiten op krijgskundig gebied, waaronder ook uit den nieuweren tijd de Generaals von Schmidt en Verdy du Vernois, zijn daar om die opvatting te weerleggen. De Generaal Lewal zegt in zijn *Tactique de Renseignements*: (1)

„Dans cette question, il est à considérer qu'on ne peut être fort sur tous les points, et nombre de personnes perdant de vue ce principe, leur argumentation conduit à l'absurde. On veut soutenir les explorateurs pour les empêcher d'être balayés par des patrouilles adverses de sept ou huit hommes, et le peloton est indiqué; mais s'il se présente un escadron ennemi, le peloton serait insuffisant pour lui résister, et il faudra partout des escadrons. Admettons qu'ils existent, ils seront faibles en présence de plusieurs escadrons opposés, et on devrait conseiller des régiments de soutien. Eux-mêmes se verraient dans l'impossibilité de résister s'il arrivait à l'encontre d'une brigade, et on aboutirait enfin à exiger une division entière comme appui.

Ce raisonnement, ainsi poussé à l'extrême, est la meilleure démonstration de la nécessité de maintenir la cavalerie groupée, et de n'en distraire que le moins possible pour le service de sécurité.”

Worden achter de linie éclaireurs soms enkele pelotons opgesteld, beter stelsel schijnt het mij nog toe, elk peloton een drietal of viertal patrouilles te doen geven en den officier met het overige aantal ruiters daarachter te doen marcheeren. De keten kan dan beter geleid worden.

De officiers-patrouilles daarentegen, die een bepaald doel hebben en dikwijls lange wegen af moeten leggen, zullen meer kans hebben haar doel te bereiken als zij niet te talrijk zijn. De snelheid van beweging moet bij haar de kracht vervangen. Meestal zullen zij slechts uit een officier en enkele ruiters tot geleide bestaan.

Dit sluit echter niet uit, dat in bijzondere gevallen op de

(1) Bladz. 199.

punten, alwaar de officierspatrouilles onmogelijk kunnen doordringen, eene afdeeling naar gelang van de omstandigheden, een half eskadron of eskadron sterk, met eene bepaalde opdracht kan vooruitgezonden worden.

Ik geloof nu, Mijne Heeren, in groote trekken te hebben aangetoond, op welke wijze naar mijne meening, onze cavalerie bij het begin van een verdedigenden oorlog zou moeten gebezigd worden, maar mij dunkt ik hoor daar eene gewichtige bedenking, namelijk deze, dat als wij er eens toe overgingen om een gedeelte van ons grondgebied, alwaar de vijand gemakkelijk kan doordringen, zoodanig van cavalerie te ontblooten, dat de patrouilles volstrekt geen steun bij achter hen opgestelde eskadrons konden bekomen, van waar wij dan onze berichten omtrent 's vijands plannen zullen ontvangen? Deze bedenking schijnt op het eerste gezicht zeer gewichtig, maar bij nader inzien verliest zij veel van hare waarde. Ik beweer volstrekt niet, dat het niet wenschelijker zou zijn, indien wij op de geheele uitgestrektheid van het operatietooneel, zoowel ten noorden als ten zuiden van den Rijn den vijand eene genoegzame hoeveelheid cavalerie konden te gemoet voeren; ik ben het geheel eens met hen, die aan de van de cavalerie in te winnen berichten nog altijd eene vrij belangrijke waarde toekennen, maar ik moet hier herhalen, wat ik straks reeds geuit heb, namelijk dat het mij voorkomt, dat de waarde dier berichten over het algemeen te zeer wordt overschat en dat het zeer wel mogelijk is, al heeft men geen eskadrons of regimenten ruitery ter plaatse, berichten van den vijand in te winnen.

Men vergete niet, dat de cavalerie in het algemeen slechts met de éclaireurs en de voorste afdeelingen des vijands in aanraking komt, zoodat zij eigenlijk den vijand alleen van de buitenzijde beschouwt; voor het overige kan men slechts heil verwachten: of van officierspatrouilles, die door list en door snelle bewegingen in den rug des vijands weten te komen, of door met kracht met de geheele vereenigde macht op te treden. Geheel ben ik het eens met den Generaal Lewal als hij zegt: „Redisons de même: en voulant percer partout, on ne perce

nulle part. On est obligé de se borner à faire effort sur un petit nombre de points, souvent sur un seul, en s'y présentant en force de manière à s'assurer le succès. Dans les autres endroits, on emploiera des groupes relativement minimes cherchant les renseignements par adresse ou par ruse, se dissimulant grâce à leur faiblesse et se déroband au danger par leur rapidité." (1)

Toch hebbe men geen te groote verwachtingen van de waarde der door de cavalerie te brengen berichten.

Wat de anonieme schrijver van de straks besproken brochure daaromtrent opmerkt, is, hoewel overdreven, toch volstrekt niet geheel onjuist. Hooren wij ook wat de Generaal Lewal in zijn „Tactique des Renseignements (2) zegt:

„On se tromperait gravement en croyant se renseigner suffisamment par les moyens précédemment indiqués." (Hieronder wordt bedoeld: het bestudeeren van de cartografische, statistische en historische gegevens; het nagaan van de officieële en particuliere correspondentie, het ondervragen van de inwoners, de krijgsgevangenen, de déserteurs, de parlementairs, de gidsen en de gijzelaars.) „On tomberait dans une erreur plus généralement répandue en s'imaginant tout apprendre, tant par des reconnaissances d'officiers spéciaux que par un service d'exploration fortement organisé. Ces différents procédés, indispensables à employer, ne sont ni les seuls, ni même les plus efficaces.

L'exploration, chose aussi excellente que nécessaire, n'a cependant pas le rôle prépondérant presque exclusif qu' on semble lui attribuer depuis la guerre de 1870. Les exagérations prussiennes ont produit une sorte d'engouement, fertile en mécomptes, si on ne ramenait la question à sa réalité pratique."

En daarna weerspreekt Lewal de in het Duitsche Stafwerk voorkomende bewering, dat de berichten, die door de Duitsche cavalerie inkwamen, ten grondslag dienden bij het nemen der gewichtigste besluiten. Lewal beweert, dat de cavalerie zeer zelden over de belangrijke feiten inlichtingen heeft kunnen geven. Na den slag bij Wörth verloor zij de voeling, zonder aanwij-

(1) Journal des Sciences Militaires. September 1881. bladz. 334.

(2) Bladz. 95.

zingen te kunnen geven omtrent den terugtochtsweg der Franschen. Zij heeft in het midden der maand Augustus niets te weten kunnen komen omtrent de bewegingen van het Rijnleger, dat men in den Duitschen Generalen Staf reeds op den terugtocht veronderstelde, toen het nog te Metz was. Eindelijk hadden de zes cavalerie-divisiën, die den kondschapsdienst voor de overwinnende Duitsche legers waarnamen, niet het geringste vermoeden omtrent den marsch van den Maarschalk Mac-Mahon van Châlons en Reims naar Metz. De Duitschers ontvingen daarvan voor het eerst van uit Engeland bericht. Daarna gaat Lewal voort: „Multiplier ces citations serait superflu. La cavalerie allemande a certainement rendu d'utiles services, mais elle n'a pas renseigné sur les points graves qu'il importait de connaître. Le fait est incontestable. Même en descendant au détail, on remarque d'incroyables lacunes dans ses informations, et cette observation pourrait être étayée de preuves nombreuses.

Ce n'est pas une critique que je prétends lui adresser en ce moment. Si elle n'a pas fait davantage, c'est qu'elle ne le pouvait pas et c'est la démonstration la plus convaincante de l'impuissance relative de la cavalerie en ce qui concerne les renseignements importants.

La cavalerie allemande s'est trouvée dans les conditions les meilleures qu' on puisse s'imaginer, et elles ne se représenteront probablement jamais. Elle a opéré seule, sans que son adversaire s'opposât à son action. Elle a pu faire ce qu'elle a voulu sans être contrariée. Tout la favorisait. Les résultats auraient dû correspondre à une situation aussi propice. Il n'en a point été ainsi, et ce rapprochement est digne des plus sérieuses méditations.

An début des hostilités cette cavalerie se montre peu entreprenante; après les premières victoires, le champ est complètement libre, elle s'enhardit davantage, et cependant ne découvre pas les mouvements principaux. Dans la seconde partie de la campagne, dès qu'elle a rencontré des obstacles, son rôle s'est considérablement amoindri. Les francs-tireurs, surtout dans les armées de la Loire, furent une gêne considérable pour la cavalerie opposée et paralysèrent en grande partie l'exploration

éloignée. Les Allemands employèrent cinq divisions de cavalerie à battre le pays entre la Sarthe et la Loire; cependant les opérations françaises leur demeurèrent inconnus pour la plupart."

En verder zegt hij;

„Ces considérations amènent à conclure que la cavalerie possède principalement une action sur la surface, sur l'extérieur de l'ennemi, tandis que sa puissance de pénétration n'est pas énorme contre un adversaire au courant de son métier et le faisant correctement. La cavalerie renseignera bien sur les agissements apparents des forces opposées, mais elle pourra rarement révéler ce qui se produit dans l'intérieur et moins encore ce qui s'y prépare."

Neemt men nu in aanmerking dat onze zoo zwakke ruitery misschien die berichten zal moeten inwinnen terwijl zij een veel sterkere macht tegenover zich heeft, dan zal het raadzaam zijn niet al te veel van die berichten te wachten.

Maar nog veel belangrijker dan de vorige aanhaling komt mij het volgende gezegde van den Generaal Lewal voor:

„Ce fait est important à constater en passant; malgré la mauvaise organisation du service des renseignements de l'armée française, et bien qu'on n'employât pour ainsi dire pas la cavalerie, le quartier général français a connu en temps utile, à très peu de chose près, les mouvements des corps allemands. L'histoire expliquera sans doute un jour pourquoi on n'a nullement profité de ces renseignements."

Hieruit blijkt dus overtuigend, dat het bij de bewegingen des vijands in het eigen land mogelijk is ook zonder behulp van de door de cavalerie ingewonnen berichten genoegzaam omtrent den vijand ingelicht te zijn. Hoe dit mogelijk is, zal waarschijnlijk reeds dadelijk door een ieder uwer worden begrepen: namelijk door geheime agenten in het buitenland, door spionnen, en als de vijand onze grenzen heeft overschreden, ook door de bevolking. Het is naar mijne meening een bepaalde eisch, dat elke Staat in de voornaamste, dicht bij zijne grenzen gelegen garnizoensplaatsen van zijne naburen, goed vertrouwde agenten heeft, die hem steeds op de hoogte houden van elken voorbereidingsmaat-

regel of beweging van troepen. die voor den Staat gevaarlijk kan worden. Het is zeker hier de plaats niet om uit te werken, waar die agenten gevestigd moeten zijn, maar om bij een enkel punt uwe aandacht te bepalen, zoo is het bijv. ondenkbaar, dat op ons land een aanval wordt gedaan, zonder dat de vijand een of meer pontontreinen ter zijner beschikking hebbe. Nu is het bekend, waar de pionier-bataljons van onze oostelijke naburen in vreedstijd garnizoen houden; wat betreft de het dichtst bij onze grenzen geplaatste, zijn het: het 7de te Deutz tegenover Keulen, het 8ste te Coblentz, het 10de te Minden en het 11de te Maintz. Zou het nu aan onze geheime agenten, die in die plaatsen gevestigd zijn, zoo moeielijk vallen om te weten waarheen de pontonnier-compagnieën met haar materieel vervoerd worden; mij dunkt dat wat aan een station de meest ondergeschikte ambtenaar weet, zoo hij het slechts weten wil, moeielijk geheim kan blijven.

Zóó moeten onze agenten op de hoofdstations, waarlangs die transporten komen, hen als het ware volgen, zoodat ons legerbestuur volkomen op de hoogte blijft. Ik noem hier slechts een enkel voorbeeld; bij de mobilisatie van den vijand zal het aan geschikte agenten zeker gelukken uit tal van aanwijzingen genoeg op te maken, om ons legerbestuur genoegzaam op de hoogte te houden van de plannen des vijands. Men meene niet, dat het aan die agenten moeielijk zou vallen hunne berichten bij tijds over te zenden; is de telegrafische correspondentie met ons land alsdan verboden, wat belet hun hunne telegrammen over België of Frankrijk te zenden? Raadzaam zal het daarbij zijn, dat die agenten zich niet van geheim schrift bedienen, omdat het zeer wel mogelijk is, dat door de militaire autoriteiten in zulke tijden het verzenden van telegrafische dépêches in geheimschrift verboden wordt; maar daartoe moet men vooraf een volledig sein-register samenstellen, waarvan de uitdrukkingen volstrekt geen argwaan geven.

Mocht ook het verzenden van deze telegrammen onmogelijk zijn, hetgeen onwaarschijnlijk is, omdat men moeielijk kan aannemen, dat in den tegenwoordigen tijd het telegrafisch verkeer eener groote stad met de buitenwereld kan zijn afgesneden, dan

zal men boden moeten zenden, die in aller ij1 zoover zij kunnen met spoorwegen en verder per voertuig, dag en nacht doorreizende, de ingewonnen berichten naar het eigen land overbrengen.

Heeft de vijand onze grenzen overschreden, dan blijven deze agenten voortdurend werkzaam, maar van meer belang worden dan de berichten, die door de inwoners van de provinciën, waarin de vijand is gevallen, inkomen. Men vergete niet, dat deze boven de huzaren twee belangrijke zaken voor hebben; ten eerste, dat zij geen uniform dragen en dus niet even als de laatsten dadelijk door den vijand als helpers van zijn tegenstanders worden herkend en ten tweede, dat zij *achter* den sluier van cavalerie komen, waarmede de vijand de bewegingen van zijne hoofdmacht en zijne pontonkolonnes zal trachten te dekken, een sluier, dien onze cavalerie nog eerst moet doorbreken. Maar ook te dezen opzichte moet alles van te voren en wel in vreedestijd zijn voorbereid. In elk der steden en dorpen aan de hoofdwegen gelegen, zal men minstens één agent moeten hebben; hier zullen die gemakkelijker te verkrijgen zijn dan in het buitenland, maar ook hier zal er op gelet moeten worden, dat daarvoor geschikte personen genomen worden en liefst personen, die eenig verstand hebben van militaire zaken, opdat niet voor een bataljon worde aangezien wat niet sterker is dan eene compagnie; gepensioneerde niet meer voor den dienst geschikte officieren in die dorpen woonachtig, zullen daarvoor het meest geschikt zijn en sommigen hunner zullen zich waarschijnlijk daarvoor ook wel beschikbaar willen stellen, omdat het hun eene voldoening zal wezen, om, nadat hunne physische gesteldheid hun niet meer veroorlooft de wapens te dragen voor de verdediging van hun land, zich nog op zulk eene wijze zoo hoogst nuttig te maken.

Het spreekt wel van zelf, dat deze personen, die zich in tijden van gevaar in betrekking stellen met de burgemeesters der gemeenten, waar zij gevestigd zijn, hunne berichten moeten zenden liefst naar een dicht bij hen gevestigd persoon, die tevens, zoo dicht mogelijk bij den vijand geplaatst, al de draden van den kondschapsdienst in de hand houdt, de verschillende ingekomen berichten aan elkander toetst, ze schift en daarna de

door hem gemaakte gevolgtrekkingen onmiddelijk aan den commandant der voorgeschoven cavalerie en aan den opperbevelhebber doet toekomen. Voor het gedeelte van het oorlogsterrein, alwaar de hoofdmacht onzer cavalerie optreedt, kan een officier van den staf der brigade daarvoor worden bestemd, of wel er kan een officier van den generalen staf aan die brigade worden toegevoegd om met dien dienst te worden belast; op het andere gedeelte van het operatie-tooneel wordt die taak eveneens aan een officier van den generalen staf opgedragen; deze moet echter steeds in nauw verband blijven met den leider der cavalerie-patrouilles op dat terrein en daarom zal het wenschelijk zijn dat hij onder dezen, of wel deze onder den staf-officier wordt gesteld.

De wijze, waarop deze in het binnenland gevestigde agenten hunne inlichtingen aan die officieren doen toekomen, is verschillend van die, welke door de agenten in het buitenland wordt gebezigd; moesten deze laatsten voor de berichten hoofdzakelijk van de telegraaf gebruik maken, de eerstgenoemden bezigen daartoe meestal boden te voet of te paard. De afstanden zijn hier kleiner en dus is aan deze wijze van verzenden geen bezwaar verbonden wat den afstand betreft, maar wel kan er soms moeielijkheid bestaan om door de liniën van den vijand te komen. Dit kan op verschillende wijzen geschieden; hetzij in het openbaar, waarbij de overbrenger een gezocht motief opgeeft, wanneer hij aangehouden of ondervraagd mocht worden; of wel in het geheim, waarbij hij tracht des nachts door de liniën des vijands te sluipen.

Dat dit meestal gelukken zal, zal wel niet betoogd behoeven te worden, maar zelfs in de gevallen dat zulk een persoon den vijand in handen valt, wordt nog niet altijd het bericht, dat hij op verschillende wijzen verbergen kan, gevonden; vindt de vijand het echter wel, dan heeft hij er niets aan, want het is in geheimschrift gesteld en als men slechts zorg draagt elk belangrijk bericht door *twee*, nog liever *drie* verschillende boden te verzenden, komt het waarschijnlijk toch op de plaats zijner bestemming. Dat men voor dien bodendienst altijd personen zal kunnen bekomen, ook al is de taak gevaarlijk, is buiten twijfel. Velen zullen in zulk een tijd die taak alleen uit vaderlands-

liefde op zich nemen; anderen uit een aangeboren ondernemingslust, weder anderen uit geldzucht. Dit is echter zeker, dat de geheime agenten reeds in vreedstijd er hunne gedachten over moeten laten gaan, welke personen in hunne gemeente voor dien dienst gebezigd kunnen worden, maar daarom is het juist noodzakelijk, dat zij niet eerst in oorlogstijd daar ter plaatse aankomen. Daardoor zouden zij niet alleen meer achterdocht wekken, maar ook hun dienst minder goed kunnen vervullen.

In de derde plaats kunnen door spionnen de belangrijkste gegevens omtrent 's vijands plannen worden verkregen. Deze spiondienst moet zoowel in het buitenland als in den eigen staat plaats hebben, en mag niet ophouden alvorens de oorlog geëindigd is.

Spionnen zijn altijd te verkrijgen geweest, maar daarom was het nog lang niet gemakkelijk altijd *goede* spionnen te bekomen en wanneer men dat zoeken naar geschikte personen voor dien dienst wilde uitstellen tot oorlogstijd, meenende dat men de goede spionnen dan slechts voor het grijpen zou hebben, men zou zich deerlijk vergissen.

De Generaal Lewal geeft in zijn jongste werk, de „Tactique des Renseignements” daaromtrent belangrijke wenken; zoowel betreffende de personen, die voor dien dienst het meest geschikt zijn, als de wijze waarop zij behandeld moeten worden, het gebruik dat van hen moet worden gemaakt, en de waarde, die men aan hunne berichten moet toekennen.

Terloops zegt hij ook dat de dames van eenigszins lichtere zeden en de publieke vrouwen van groot nut kunnen wezen bij den spiondienst. Naar ons gevoelen zeer terecht. En dit gevoelen spruit volstrekt niet voort uit de meening, dat juist van *die* representanten der zwakkere sexe al datgene te wachten zou zijn, wat door de overige leden onzer maatschappij in den regel als minder edel wordt gebrandmerkt; zelfs wanneer deze meening nog bij sommigen mocht bestaan hebben, dan zou zij toch zeker verdwenen zijn na de meesterlijke vertolking, die de alom gevierde tooneelspeelster onlangs ook in deze residentie van de rol van Marguérite Gautier heeft gegeven. Maar wanneer wij deze catégorie van personen meer bijzonder voor den spion-

dienst geschikt achten, dan is het eensdeels omdat het niet weersproken kan worden, dat althans velen van haar toonen of getoond hebben, dat zij door de kracht van het geld tot veel te krijgen zijn; anderdeels omdat zij, door den aard harer werkzaamheden, meer dan alle anderen, kans hebben in nauwe aanraking met den vijand te komen. Terwijl de bevolking in het algemeen bij den omgang met de aanvallende troepen eene vijandige, wantrouwende gezindheid zal toonen, zal de intieme verhouding, die tusschen die personen en de vijanden ongetwijfeld zal ontstaan, ontegenzeggelijk zeer bevorderlijk zijn voor de vertrouwelijkheid.

Dit is dan ook de reden waarom ik hier zoo in het bijzonder de aandacht op die vrouwelijke spionnen vestig.

Niet alleen in het begin van den oorlog, maar ook later wanneer onze Nieuwe Hollandsche waterlinie door den vijand mocht zijn ingesloten, zullen zij ons de grootste diensten kunnen bewijzen, niet alleen omdat zij in de kampen en kantonnementen des vijands in die omstandigheden met open armen zullen worden ontvangen, maar ook omdat zelfs hooggeplaatste officieren, wier mededeelingen in den regel van onschatbare waarde zullen zijn, zich ook niet altijd aan den invloed dier vrouwelijke sirenen zullen kunnen onttrekken.

Dat de regeling van dezen dienst even als die van den spiondienst in het algemeen, zeker niet tot de aangenaamste werkzaamheden van den officier behooren, is ontegenzeggelijk; maar het bivakkeeren in storm en sneeuwjacht is ook niet aangenaam; toch wordt het van den officier geëischt; de vraag is hier alleen, is de regeling van den spiondienst noodig, en die vraag moet buiten twijfel bevestigend beantwoord worden.

Of er met betrekking tot de geheime agenten en spionnen ten onzent iets geregeld is, ik weet het niet; maar daaruit af te willen leiden dat er niets bestaat, zou zeer lichtvaardig zijn, want als ik het wist, zouden ook anderen het weten, en geheimhouding is bij deze zaken het eerste vereischte.

Na deze uitweiding, die mij noodig toescheen, om de gronden aan te geven, waarop mijne meening berust, dat al werden

door de cavalerie niet genoegzame berichten ingewonnen, de opperbevelhebber van ons leger nog vrij goed ingelicht kan zijn, mits hij daartoe al de beschikbare middelen aanwende en de noodige voorbereidingen in vrede-tijd getroffen zijn, wensch ik nog in het kort mijn betoog te recapituleeren.

Bij het uitbreken van een oorlog is het voor de cavalerie van kleine staten, nog meer dan voor die van groote legers, van het hoogste belang, dat zij niet versnipperd wordt. Bij het dekken der mobilisatie moet in het oog worden gehouden, dat hij, die alles wil dekken, in den regel niets dekt. Na het afgeven van de uiterst noodige hoeveelheid cavalerie aan de infanterie-afdeelingen wordt een zoo klein mogelijk aantal ruiters bestemd, om als *éclaireurs* dienst te doen; het overig gedeelte der beschikbare ruitery wordt liefst geheel bijéén gehouden of althans in zoo weinig onderdeelen mogelijk gesplitst. Met deze laatste afdeelingen wordt zelfs wanneer het doel defensief is, namelijk het dekken der mobilisatie, toch offensief en wel zoo offensief mogelijk te werk gaan. Niet alleen in tactischen zin is de offensieve vorm de eenige gevechtsvorm der ruitery, maar ook kan als zeker worden aangenomen, dat de cavalerie, die in strategischen zin uitsluitend defensief optreedt, onvermijdelijk fiasco zal maken. De hoofdkracht der cavalerie ligt in het offensief, in de beweging, niet in het stelling nemen achter terrein-afscheidingen. Tot staving dezer meening zou ik nog kunnen aanvoeren, dat bij de Russische cavalerie-manoeuvres in 1876 in Russisch Polen de in getal sterkere verdediger, door haar te defensief optreden, niet in staat was, den spoorwegknoop Skiernewice tegenover den zwakkeren aanvaller te behouden, niet-tegenstaande dit den verdediger als hoofddoel was aangewezen; ik zou daarbij de aandacht willen vestigen op het feit, dat bij die manoeuvres het grootste succés is behaald door een regiment dat als zoogenaamd „Streifkorps” — Mijne Heeren, ik weet in de Nederlandsche taal voor deze uitdrukking geen woord te vinden — optrad, dat wil zeggen, dat dit regiment, van een bepaalde opdracht voorzien, zich geheel vrij van de andere troepen kon bewegen, zoodat uit den aard der zaak het initiatief, het snel en krachtig offensief optreden hierbij meer op den voor-

grond kwam, en ik zou nog daarbij kunnen voegen, dat bij de Russische cavalerie-manoeuvres in 1880 andermaal aan zulk een „Streifkorps” het leenwenaandeel in het succès van de ééne cavalerie-divisie toekwam.

Een enkel woord ten slotte. Ik vertrouw, dat de Heeren ruiter-officiëren, die mij heden avond de eer hebben aangedaan onder mijn gehoor plaats te nemen, uit het gesprokene in geen deele zullen afleiden dat het mijne bedoeling was in eenigerlei opzicht de belangrijke rol, die ook de cavalerie bij den aanvang van een oorlog, waarin ons vaderland gewikkeld wordt, te verkleinen; dat het volstrekt mijn streven niet was om aan te toonen, dat wij te veel of te weinig ruitërij hebben; ik heb die quæstie, even als de organisatie van het wapen, geheel buiten beschouwing gelaten; te dezen opzichte heb ik alleen trachten aan te toonen, dat wij bij een oorlog om in den zoo hoog noodigen dienst der officierspatrouilles te voorzien, behoefte zullen hebben aan een aantal goed bereden officieren van eenige ondervinding.

Naar mijne meening moet de bepaling der hoeveelheid cavalerie die wij noodig hebben, niet uitsluitend afhangen van de aan haar gestelde taak bij het dekken der mobilisatie; ik meen aangetoond te hebben, dat wanneer men die dekking als volstrekten eisch stelde, men wat betreft het benoodigde aantal regimenten, tot ongerijmdheden komt. Ik heb alleen voor oogen gehad de beantwoording der vraag: gegeven eene hoeveelheid van 15 eskadrons cavalerie, hoe gebruiken wij die het beste? Ik heb met kracht geprotesteerd tegen de aanneming van het door onzen geachten Belgischen wapenbroeder zoozeer aanbevolen barrière-stelsel, omdat wij daarbij, zelfs met de dubbele hoeveelheid cavalerie, naar mijne meening nog veel minder zouden dekken, dan met een goed gebruik onzer 15 eskadrons.

Verkeer ik in een dwaling, het is mogelijk; gaarne wil ik mij daarvan laten overtuigen. Hoe dit ook zij, ik stel er prijs op hier openlijk te verklaren, dat ik steeds het hoogste belang blijf stellen in het wapen der ruitërij en alles, wat dienstig kan zijn om haar voor hare taak in oorlogstijd te bekwamen;

ik druk den wensch uit, dat de onlangs voor de eerste maal plaats gehad hebbende strategische cavalerie-manoeuvres door vele dergelijke oefeningen mogen gevolgd worden, omdat zij misschien in de eerste plaats geschikt zijn om dit doel te bereiken; en ik eindig met de officieren van het wapen der cavalerie bescheiden de vraag te stellen, of naar hunne meening, zij, die steeds aandringen op de uitbreiding onzer ruitery *daarom* meer de vrienden van dat wapen moeten worden genoemd, dan zij, die het juiste gebruik van de beschikbare macht tot onderwerp hunner overwegingen nemen.

Naar mijne meening moet die vraag bepaald ontkennend beantwoord worden, want zelfs met de dubbele macht, maar bij verkeerd gebruik, kan de ruitery zonder nut te gronde gaan, terwijl bij een doeltreffend optreden en bij den geest, die onze cavalerie-officiëren ongetwijfeld in de ure des gevaars zal bezielen, ook een kleine macht wonderen zal kunnen doen.

De VOORZITTER. Namens de vergadering, zeg ik den geachten spreker dank voor de uitnemende behandeling van het door hem gekozen onderwerp. De zaak is van het hoogst belang en geeft van zelve aanleiding tot veel verschil van gevoelen. Wij houden ons bij den heer Rooseboom aanbevolen om hem nog meermalen hier te zien optreden.

Vóór het openen der beraadslagingen, naar aanleiding der gehouden voordragt, wordt de vergadering voor eenige oogenblikken geschorst.

De vergadering hervat zijnde, opent de Voorzitter de beraadslagingen.

De heer VAN DER WEDDEN. Ik dacht wel, mijnheer de Voorzitter, dat de heer Rooseboom mij heden avond hier niet rustig zou laten zitten, van daar dat ik er op bedacht ben geweest om het verslag der lezing van het vorig jaar mede te brengen. Het doet mij thans genoegen dit gedaan te hebben, omdat ik met dat verslag in handen zal kunnen bewijzen, dat de heer R. zich vergist als hij meent, dat er tusschen hem en mij een *groot* verschil bestaat omtrent het gebruik onzer cavalerie.

Wanneer ik toch gezegd heb, „de Minister spreekt van het *beschermen* der mobilisatie, doch hoe wil men iets beschermen, wanneer men niet in staat is om daar, waar het noodig is, pal te staan en te *vechten*”, of op eene andere plaats: „Ik wil ook volstrekt geen verspreiding of oplossing der cavalerie langs de grenzen. Ik wensch integendeel, dat men op enkele punten genoegzame kracht bijeen zal hebben om der vijandelijke macht ontzag in te boezemen”; ik herhaal, wanneer ik dat gezegd heb zooals uit het verslag blijkt, dan duidt dat dunk mij voldoende aan, dat ik in beginsel verleden jaar hetzelfde voorstond, wat ons heden avond de heer R. als zijne zienswijze mededeelde. De heer R. gaat echter mijns inziens te ver door de geheele nederlandsche cavalerie bijeen te willen houden, doch hierover later. Het zij mij vergund om in de volgorde der punten die ik heb opgeteekend, den geachten spreker te beantwoorden.

Het eerste wat ik op mijn papier vind is „leelijke boeken”. De heer R. heeft een drietal brochures aangehaald en besproken, die alle aanleiding geven tot ongunstige gevolgtrekkingen voor de cavalerie. In de eerste plaats noemde de spreker het genoegzaam bekende geschrift van den heer de Roo: „de Cavalerie”. Deze brochure zal ik met stilzwijgen voorbij gaan, zoowel omdat zij reeds zoo dikwijls is weerlegd, als omdat zij op mij altijd den indruk gemaakt heeft van een gelegenheidsgeschrift, waarvan de tendenz duidelijk te bemerken was.

Iets anders is het met de anonyme brochure: „Untersuchungen über den Werth der Cavallerie in den Kriegen der Neuzeit”. In deze brochure komt de onbekende schrijver tot zeer ongunstige gevolgtrekkingen voor de cavalerie.

De heer R. noemde dit werkje „een ernstig boek, dat een zwaren arbeid zou kosten om te wederleggen. Ik moet bekennen dat bij de eerste lezing van dit boekje mij ook de schrik om het hart sloeg, bij nadere kennismaking ging er echter reeds veel van mijn angst verloren. Reeds door verschillende schrijvers, zooals de geachte spreker terecht opmerkte, is dit boekje besproken, hetzij mij veroorloofd o. a. te wijzen op een artikel in *Streffleur's militärische Zeitschrift*, door den Majoor Dembscher geschreven; deze bekwame schrijver komt tot heel andere re-

sultaten. Op mij zelve heeft de brochure den indruk gemaakt van zeer eenzijdig geschreven te zijn, en ten einde U te bewijzen hoe de schrijver de voorbeelden van het slechte gebruik der cavalerie in zijn geest weet uit te kiezen en voortedragen, wil ik een dier voorbeelden in korte trekken bespreken.

De slag bij Trautenau wordt ongeveer als volgt behandeld. De 1e divisie van het 1e armeekorps (Pruisen) had in last door de défilés bij Trautenau te dringen; zij werd voorafgegaan door 5 escadrons cavalerie. Toen deze cavalerie het défilé gepasseerd was stootte zij op Oostenrijksche dragonders en stond er een cavaleriegevecht, dat met den terugtocht der Pruisische cavalerie in het défilé eindigde. Deze cavalerie bleef verder werkeloos achter de infanterie staan. Om 1 uur in den namiddag werd de Pruisische 1e divisie onverwachts door overmachtige oostenrijksche troepen aangevallen en teruggedreven. De schrijver vraagt nu, welk nut heeft de Pruisische divisie van hare cavalerie gehad? immers nagenoeg niets; zelf heeft die cavalerie niet eenmaal gewaarschuwd, dat zich eene overmachtige vijandelijke macht tegenover haar verzamelde.

Wanneer men de zaak zoo hoort vertellen, heeft de schrijver oogenschijnlijk gelijk. Laat mij echter dat zelfde gevecht bij Trautenau ook eens vertellen. — Terwijl één der brigades van de Oostenrijksche divisie (Gablentz) geheel geïsoleerd, in het gevecht gewikkeld was, met de vijandelijke troepen, trachtte in hare nabijheid eene Pruisische divisie door de défilés bij Trautenau voortterukken. De positie van de Oostenrijksche brigade (Mondel) zou bij het voortrukken der overmachtige Pruisen, zeer hachelijk zijn geworden. Daar storten zich plotseling 5 escadrons Windischgrätz dragonders op de reeds uit het défilé komende Pruisische cavalerie en werpen ze met geweld in het défilé terug. Tot 1 uur in den namiddag belette die oostenrijksche cavalerie alle verder voortdringen uit het défilé en verborg daardoor aan het vijandelijk oog de samentrekking van twee andere brigades bij de meergenoemde brigade Mondel. Deze drie brigades vielen daarop onverwachts op de Pruisische 1e divisie en sloegen deze terug.

Heeft nu die oostenrijksche cavalerie niets gedaan? Heeft die

cavalerie de brigade Mondel, die toch eene geheele divisie tegenover zich kreeg, niet gered en is zij niet oorzaak geweest dat Gablenz drie brigades kon samentrekken, zonder dat zulks door de Pruisen bemerkt werd, wijl de Pruisische cavalerie, die dat had kunnen bemerken, door haar was terruggeworpen en in bedwang werd gehouden.

Mij dunkt die Windischgrätz dragonders kunnen trotsch zijn op hun resultaat bij Trautenau, en wanneer dus de schrijver der militaire essays wijst op het geringe aandeel der pruisische cavalerie aan dat gevecht, dan stel ik daar tegenover de gewichtige dienst die de oostenrijksche cavalerie aan de brigade Mondel bewees.

Het zou wel mogelijk zijn om ook de andere door den schrijver aangehaalde voorbeelden aan eene kritiek te onderwerpen, maar wij zouden te ver afdwalen. Genoeg zij het hier te herhalen dat, alhoewel wij geenszins de waarde van het werkje willen ontkennen, wij ons door deze zeer eenzijdig gekozen voorbeelden volstrekt niet hebben laten afschrikken. Wij blijven nog even als wij tot nog toe gedaan hebben, de rol van ons wapen als zeer gewichtig beschouwen. (1)

Een derde boek dat de heer R. heeft aangehaald, is de brochure van den belgischen majoor Baron Lahure: „Mission de la cavalerie pendant la mobilisation de l'armée.” Ik moet hierover kort zijn, om spoediger op het eigenlijke onderwerp neer te komen. Den spreker wil ik echter toegeven, dat wanneer Lahure werkelijk bedoeld heeft wat spreker in het boekje heeft meenen te lezen, ik ook de denkbeelden van dien schrijver moet afkeuren.

Bij het maken van gevolgtrekkingen naar aanleiding der redenering van Lahure, komt de heer R. tot de conclusie, dat wij, als wij wilden handelen zooals de belgische majoor opgeeft, 24 regimenten cavalerie zouden noodig hebben.

Dit cijfer moet ons echter niet te lang bezig houden, het heeft voor ons geen waarde, daar het op eene valsche veronderstelling is gebaseerd; immers neemt de heer R. aan, dat we onze geheele grens zouden willen beschermen; dit zal natuurlijk niemand in de

(1) Eene zeer grondige wederlegging van dit werkje komt voor in de eerste aflevering van de neue militärische Blätter, jaargang 1882.
v. d. W.

gedachten komen en het is trouwens ook totaal onnoodig. Op dat cijfer van 24 is dus veel af te dingen.

Spreker noemt de cavalerie een duur wapen. Dat ben ik met hem eens, alhoewel de redenering van den heer R. om zulks te bewijzen, en de vergelijking zeer mank gaat. Hij zegt, 1 regiment cavalerie kost evenveel als 4000 man infanterie. Oogenschijnlijk is dit zoo, maar bij nadere beschouwing wordt de rekening geheel anders. Men zou kunnen denken als men den spreker van heden avond hoort, dat men dus door 1 regiment cavalerie af te schaffen, het leger kon versterken met 4000 man infanterie; dit is echter niet zoo.

Nee, 1 regiment cavalerie kost jaarlijks evenveel aan onderhoud als 4000 *miliciens* bij de infanterie. Men kan echter voor den prijs waarmêe de cavalerie *vrijwilligers* betaalt, bij de infanterie geen vrijwilligers krijgen, men moet daar dus *miliciens* oproepen. Wel degelijk moet men dus de belasting, die men de natie oplegt om 4000 *miliciens* te leveren en het arbeidsvermogen dier gedwongen dienende personen in de rekening van het regiment infanterie bij-schrijven, en dan zal het resultaat heel anders zijn.

Doch dit alles daargelaten, ik geloof dat wij ons hier eenvoudig de vraag moeten stellen: hoeveel cavalerie hebben wij noodig? en dat noodige moet er dan ook zijn. Thans komen wij tot het eigenlijke onderwerp der lezing van den heer R.: de taak der cavalerie.

Zooals ik reeds bij het begin gezegd heb, ben ik met den spreker van heden avond eens dat het eenige middel om de mobilisatie met vrucht te beschermen, is de ontwikkeling van voldoende kracht om den vijand ontzag in te boezemen.

Tegen het denkbeeld van den spreker om onze geheele beschikbare macht ($\pm$ 11 escadrons volgens hem) op één punt bijeen te houden, heb ik echter het groote bezwaar dat ik niet weet *waar* ik dat punt moet kiezen, want een eerste vereischte is, dat ik mij nog bijtijds op den weg van den vijand kan bevinden. De heer R. zegt zelf, de vijand kan zoowel ten noorden als ten zuiden van den Rijn voortrukken, welnu waar zal hij hem dan opwachten?

Onzes inziens moet onze cavalerie op twee of drie punten verdeeld worden. Deze punten behoeven dan echter nog niet zoo ver van elkaar verwijderd te zijn, dat de verschillende deelen elkaar

niet kunnen ondersteunen. Doch de opstelling onzer cavalerie zal ook niet onder alle omstandigheden dezelfde zijn, zelfs zal zij bijv. bij een zelfden toestand in de eerste dagen geheel anders moeten zijn dan bijv. den derden of vierden dag na de mobilisatie. Om dit te onderzoeken moet men eerst de vraag beantwoorden, wat verstaat men door beschermen der mobilisatie? Ik geloof dat gewoonlijk daarbij te veel alleen gedacht wordt aan het opkomen der miliciens. Er is echter reeds dadelijk veel meer te doen, o. a. moeten zooveel mogelijk de hulpbronnen der noordelijke en oostelijke provincien in veiligheid gebracht worden, en moeten wij dus zoolang mogelijk in het bezit blijven der spoorwegen (bijv. Zwolle-Leenwarden). Zoo moeten in de eerste dagen tal van werkzaamheden in het belang der verdediging aan de grensplaatsen geschieden, bijv. vernielen van overgangen, opstuwen van water, enz. *De nederlandsche cavalerie moet dus ten allentijde klaar zijn, om op den eersten dag der mobilisatie te velde te zijn, en wel op die plaatsen waar zij, waarschijnlijk met behulp der plaatselijke schutterijen, al de bovenopgenoemde handelingen kan beschermen.*

Ik maak van deze gelegenheid gebruik om nogmaals te verklaren, dat een voltallig uitrukken bij onze tegenwoordige organisatie (door de slechte samenstelling der depôts) eene onmogelijkheid zal zijn. Doch keeren wij tot het onderwerp terug, en stellen wij ons de vraag: is het beschermen onzer handelingen gedurende de beide eerste mobilisatiedagen wel noodig, m.a.w. bestaat de mogelijkheid, dat de vijand ons daarbij zal hinderen? Onzes inziens, ja. Hiertoe hebben wij slechts na te gaan, hoe bijv. de duitsche cavalerie langs onze oostelijke grenzen gedislodeerd is. Wij vinden dan reeds 18 à 20 escadrons op één dagmarsch onzer grenzen. Het is volstrekt niet onmogelijk, dat deze escadrons (die op vredessterkte 130 paarden tellen) een coup de main zullen wagen in ons land, alvorens hunne mobilisatie geheel af te wachten. Door dergelijke handeling zou onze mobilisatie groot gevaar loopen. De garnizoenen van Dusseldorf, Wesel, Munster of Verden zijn voor ons het gevaarlijkst.

De mogelijkheid van een coup de main aannemende, vordert zulks dat wij maatregelen nemen om dit tegen te gaan en daartoe is eene opstelling aan de grenzen, gedurende die

beide eerste dagen noodzakelijk. Ik neem aan, mij daartoe op drie punten te verdeelen, dan ben ik wel is waar niet veel meer dan 3 escadrons op elk punt sterk, maar men moet niet vergeten, dat een vijand, ons land binnenkomende, ons ook maar niet met een geheele brigade plotseling op het lijf valt; hij marscheert ook met voorzorgsmaatregelen, vooruitgeschoven troepen enz. en langs verschillende wegen, zoodat het mij waarschijnlijk mogelijk zal zijn, deze tot staan te brengen tot ik de macht, die op een ander punt is opgesteld, heb bijgetrokken of op 's vijand's flanken heb kunnen afzenden. Ik reken daarbij een ruim gebruik te maken van terreinafscheidingen. De heer R. schijnt zeer weinig waarde te hechten aan de verdediging van terreinafscheidingen door cavalerie; hij zegt daaromtrent, tengevolge zijner ondervinding, opgedaan bij het krijgsspel, tot geheel andere inzichten te zijn gekomen. De geachte spreker neme mij niet kwalijk, dat ik niet zoo bijzonder veel waarde hecht aan die ondervinding, opgedaan bij het krijgsspel. Mijne ondervinding, gesteund door hetgeen ik zag bij de groote manoeuvres, doen mij veel meer waarde hechten aan de verdediging van kleine rivieren tegen vooruitgeschoven cavalerie. De voorstelling, die de heer R. gaf van zulk een riviergevecht, komt mij wel wat al te eenvoudig voor. Ik wil niet beweren, dat wij een groote vijandelijke overmacht *langdurig* aan zulk een afscheiding zullen kunnen tegenhouden, maar ik ben er van overtuigd, dat, rekening houdende met de wijze van marcheeren van eene vijandelijke kolonne, dit oponthoud toch vrij aanzienlijk zal zijn, en zeker langer dan een paar uren, zooals de heer R. meent. Voor een uit het zuid-oosten van Gelderland oprukkende vijandelijke cavalerie, reken ik bijv. op eene vrij ernstige verdediging van den ouden IJssel en de Berkel.

Niemand zal met een blik op de kaart bijv. kunnen ontkennen, dat ook die eerste dagen het bezit van den spoorweg Zwolle—Meppel voor ons van veel belang is. De geschiedenis van het „Streifkorps”, in het door den heer R. aangehaalde boek van Cardinal von Widdern, is daar om te bewijzen, wat ondernemende cavalerie kan uitvoeren en welke afstanden zij kan afleggen.

Zijn de beide eerste dagen onze mobilisatie voorbij, zonder dat de vijand ons verontrust heeft, dan moet ook onze opstelling veranderen en kan zij meer geconcentreerd zijn, daar alsdan de strook die door ons bewaakt en beschermd moet worden, zooveel kleiner wordt. Toch zou ik mij nooit kunnen vereenigen met eene zoo geconcentreerde opstelling als de heer R. verkiest. Ik neem aan dat wij blijven stilstaan tot dat wij eenigermate vertrouwbare berichten omtrent 's vijands opmarsch zullen hebben ontvangen; en alhoewel ik nu niet zoo weinig waarde hecht aan de verkenningen der cavalerie, als men hier heden avond wel door aanhalingen van verschillende schrijvers heeft kunnen hooren verkondigen, zoo geloof ik toch, dat onze opstelling niet zoodanig mag zijn, dat zij geheel afhankelijk is van de betrekkelijk geringe kans om nog bijtijds die berichten op dat *één* punt te ontvangen en ons alsdan nog op 's vijands marschroute te kunnen verplaatsen.

Is dus onzes inziens de taak der cavalerie op verschillende momenten der mobilisatie zeer gewichtig, ook bij de eigenlijke verdediging ken ik de cavalerie een zeer werkzaam aandeel toe. Ik verschil daarom ook van gevoelen met den spreker, wanneer hij zegt dat de taak der cavalerie als geëindigd moet beschouwd worden, zoodra het zwaar geschut begint te spreken. Zou dat waar zijn? zou de nederlandsche cavalerie, na de ontruiming der IJsellinie, niet door eene flankstelling bijv. bij Wageningen of Wijk bij Duurstede, den tocht van vijandelijke cavalerie door de Veluwe kunnen bedreigen. Doch ook als onze troepen eenmaal binnen de hollandsche waterlinie zijn teruggetrokken, achten wij de taak onze cavalerie niet afgespeeld. Ons veldleger zal dan vermoedelijk als reserve opgesteld zijn om enkele der meest bedreigde punten ter hulpe te snellen. Wanneer men nu nagaat dat achter het zuidelijk deel onze Utrechtsche linie, geen spoortrein loopt en dus eene snelle verplaatsing van troepen achter het gedeelte Utrecht—Gorinchem vrij moeielijk is, dan kan ik mij voorstellen, dat een regiment cavalerie in die streken gereed staande om op het eerste signaal naar een bedreigd punt te snellen, om daar de bezetting te versterken, van onberekenbaar nut kan zijn. De Transvaalsche boeren hadden het behalve aan het goede schieten, zeker niet minder aan hunne

vlugge paarden te danken, dat zij zulk een succès hadden. De onverwachte versterking met een 400 karabijnen kan soms de kans van het gevecht een geheel anderen loop geven.

Opzettelijk heb ik bij hetgeen ik tot nog toe besproken heb, zoo weinig mogelijk over verkennings- en kondschapdienst gezegd. Ik deed dit opzettelijk, om daardoor des te meer te kunnen doen uitkomen, wat een hemelsbreed verschil er bestaat tusschen *beveiligen* en *verkennen*. Zeer ten onrechte hoort men altijd de woorden veiligheidsdienst en kondschapdienst bij elkaar noemen, als waren deze zaken nagenoeg hetzelfde. Het is vooral met het oog op het onderwerp der discussie van heden avond, de taak der cavalerie, noodig, dat wij deze beide zaken zuiver van elkaar afscheiden. Treedt bij de troepen, die belast zijn met den veiligheidsdienst, dus het beschermen, in de eerste plaats *kracht* op den voorgrond, bij de verkenningsdienst zijn *vlugheid* en *sluwheid* hoofdfactoren. Bij het bepalen van de werkkring der nederlandsche cavalerie in de verdediging van ons land, moet dan ook de regeling van den verkenningsdienst een geheel afzonderlijk onderwerp uitmaken. Deze tak van dienst moet in vreedstijd geheel geregeld zijn en door een onderzoek ter plaatse moet een volledig schema voor dien dienst worden opgemaakt.

Even als de geachte spreker ben ik het eens met den generaal Gallifet, dat bij den verkenningsdienst kleine patrouilles van 4 à 6 man moeten genomen worden.

De heer R. wil echter die patrouilles nog laten ondersteunen door hier of daar reserve-pelotons optestellen; dit kan ik niet beamen. Volgens mij moet een verkenningspatrouille, bestaande uit de intelligentste menschen op de beste paarden, alleen haar heil zoeken in vlugheid en daar zij elk gevecht zorgvuldig moet vermijden, zal een reservepeloton voor haar slechts een blok aan het been zijn.

Ik zou in alle grensgemeenten kleine patrouilles van 1 wachtmeester en 3 à 4 man zenden, die daar tot het laatste oogenblik verbleven. Deze moesten in overleg met de burger-autoriteiten de verkenningen bewerkstelligen, en door telegrammen, seingemeenschap, of ordonnancen per rijtuig het overbrengen van alle tijdingen regelen. Dit zou door een studie op het terrein

geregeld moeten zijn, zoodat bijv. op 3 á 4 achtergelegen plaatsen een officier die berichten ontving, zifte en doorzond naar den kommandant der cavalerie, enz

Behalve dit net van verkenningspatrouilles volvoeren officierspatrouilles afzonderlijke opdrachten.

De spreker van heden avond schijnt zeer veel waarde te hechten aan de berichten van de buitenlandsche agenten. Ik voor mij wil gaarne aannemen dat deze agenten op de hoogte kunnen zijn, maar of het zoo gemakkelijk zal zijn om hun berichten aan den opperbevelhebber te zenden, betwijfel ik zeer. Spreker zegt, een agent op de plaats waar bijv. een pontontrein ligt, kan dien trein van station tot station volgen en den opperbevelhebber waarschuwen; mij komt dit niet recht duidelijk voor; de zaak is dunkt mij niet om een trein te *volgen*, maar om te zorgen dat een bericht van de komst dier trein *voornitgezonden* wordt aan den bevelhebber en daar zit de moeielijkheid. Over de andere agenten in het binnenland, de meisjes, zal ik niet veel zeggen; alleen wil ik opmerken, dat men mij wel eens verteld heeft dat zich daaronder vele van fransche of duitsche nationaliteit bevinden. Waarschijnlijk zou dus nog eene geheele reorganisatie van dit dienstvak noodig zijn. Om alleen op de kracht van het geld te vertrouwen, komt mij wat gewaagd voor; immers diezelfde Dame aux camélias, die de spreker aanhaalt, kan bewijzen, dat ook bij dergelijke vrouwen de macht der liefde dikwijls sterker is dan het geld.

Ik geloof, mijnheer de Voorzitter, hiermede het voornaamste gezegd te hebben, wat mij naar aanleiding der rede van den heer R. opviel. Met genoegen constateer ik hier nogmaals het feit, dat ik het met den bekwamen spreker van heden avond in beginsel volkomen eens ben, dat versnippering onzer cavalerie tot niets kan leiden en dat wij alleen in flinke krachtsontwikkeling eenig resultaat kunnen vinden. Misschien is het belachelijk om bij den treurigen toestand van ons wapen over *flinke* krachtsontwikkeling te spreken, doch wij geven de hoop nog niet op dat er een tijd zal komen waarop gevolg zal moeten gegeven worden aan de herhaalde opmerkingen der officieren van het wapen betreffende de organisatie.

De heer R. vergeve mij ten slotte dat ik, alhoewel in beginsel met hem eens, toch niet kan mēegaan met de door hem verdedigde concentratie der geheele nederlandsche cavalerie en dat ik, zoolang ik niet overtuigd word van de onjuistheid mijner opvatting, blijf volhouden dat eene splitsing in meerdere groepen zal noodig blijken.

De heer WUPPERMANN. Ik wenschte den geachten spreker naar aanleiding van de getrokken vergelijking der kosten van een regiment cavalerie en infanterie, te vragen, welke sterkte hij daarbij op het oog had. De gedachte toch kwam bij mij op, dat hier de cijfers zijn vergeleken van de korpsen zooals ze zijn, namelijk aan de eene zijde incompleet aan luitenants, aan onderofficieren en korporaals, zonder vrijwilligers en met luttelc onder de wapens gehouden miliciens en aan de andere met overcomplete officieren, nagenoeg voltallig kader en vrijwilligers, en een macht van onafgerichte paarden, die evenveel eten en dus ook evenveel daags kosten, als die der veldeskadrons. Vergis ik mij hierin niet, dan geloof ik dat niet de juiste maat van vergelijking is genomen en dat slechts die tusschen een compleet regiment van elk wapen, zooals het te velde komt, gewettigd is. In elk geval vermeen ik dat eene zoodanige vergelijking moet vallen voor de vraag: „is dit of dat wapen of onderdeel noodig in het groote geheel, ja of neen?” anders zou men doorredeneerende ook het eindcijfer van kosten eener batterij als anderszins kunnen gaan meten tegen zoo en zooveel infanteristen en ten slotte een infanterieleger zonder meer gaan voorstaan.

Wanneer ik mij verder de vrijheid veroorloof nog eenige woorden aan het debat toe te voegen, dan geschiedt dit slechts noode, omdat dezen avond de reeds meermalen door mij gebrandmerkte „modeloorlog”, het overblijfsel der Pruisenvrees na 1866, weder de hoofdrol heeft gespeeld, eene opvatting, die naar ik vrees op den duur te veel in een en dezelfde richting doet voortwerken en waaraan het besproken wapen hare tegenwoordige geringe sterkte te danken heeft, eene sterkte die zal blijken te gering te zijn, zoodra ons leger in eene andere richting zal worden ten strijde geroepen.

Doch ter zake. Wie 's nachts blinden en ramen open laat en slot en grendel van de voordeur neemt, wordt niet alleen door inbrekers van professie bestolen, maar loopt gevaar door baldadigen te worden benadeeld. Neem nu den nacht voor oorlogstijd, de inbrekers voor vijandelijke troepen en beschouw als die baldadigen in de eerste plaats de vijandelijke grenswachters of donaniers, allen oude onderofficieren of soldaten, op militaire wijze onder eigen bereiden chefs georganiseerd, aan wie op die manier vrij spel wordt gelaten om in onze verlaten streken te vallen en er de wet te stellen. Bedenk verder eens de mogelijkheid, dat ons de schande overkwam, dat een troep boeren, opgewonden door de overtuiging der numerieke meerderheid en de geestdrift, die het gevolg is van het offensief optreden, onze grenzen overschrijdt en een van de spoorwegknoopen bewaart, die wij zoo gaarne hadden vernield gezien. Die onderstelling zal mij iedereen toegeven, die den onzinnigen nationalen haat kent, welke in den regel de wederzijdsche grensbewoners bezielt, waarvoor een verstandig mensch de schouders ophaalt, maar waarmee in eene door troepen verlaten landstreek rekening te houden is. Zulk eene onderneming zou zeker slagen, want de bezittende klasse, dat wil zeggen, de ten platten lande in alles raadgevende, zal, enkele vaderlandslievende uitzonderingen niet te na gesproken, zoodra mogelijk een biljet 1e klasse nemen en, de effecten in veiligheid brengende, eene radelooze en redelooze menigte achterlaten.

Het eerste het beste vijandelijke eskadron trekt ongemobiliseerd vrij de grenzen over, aldra door zwermen ruitery gevolgd, die althans het voorwendsel mogelijk maken, dat menig milicien of schutter, vader van een groot gezin, de eerste door ons bezette terreinafscheiding niet heeft kunnen bereiken.

De onmiddellijke tegenwoordigheid van onze ruitery met hare infanteriesoutiens daarentegen voorkomt dat alles; de vijandelijke cavalerie zal, wetende dat deze present is, veel lichter tot mobilisatie overgaan, zeker voorzigtiger vooruitdringen en die zelfde achtergelaten menigte zal, in vertrouwen winnende door het voorbeeld en de waargenomen maatregelen onzer huzaren, een machtige hulp worden om bestaande illusien des vijands te knak-

ken en mede te helpen tot verhooging der waarde van den grooten factor onzer defensie: tijdwinst voor ons zelve en op-
onthoud van den vijand.

Ik heb in deze enkele woorden den indruk willen teruggeven die mij het *allereerste* stadium na de oproeping der militie maakt, dat gewoonlijk niet tot zijn volle recht komt; dat *na afloop daarvan* de ruitery zich volgens de denkbeelden van den spreker in zoo groot mogelijke eenheden vereenigt, als de omstandigheden zullen toelaten, zal zeker elk bevoegd beoordeelaar volkomen met hem eens moeten wezen.

De heer ROOSEBOOM. In de eerste plaats een woord van dank aan de beide geachte sprekers, niet alleen voor de eer, die zij mij hebben aangedaan, om naar aanleiding mijner voordracht, het woord hier te voeren, maar ook voor de wenken mij daarbij gegeven. Juist omdat ik zeer veel prijs stelde op discussie, heb ik mijne lezing zooveel mogelijk bekort.

Het zij mij echter vergund op te merken, dat ik op enkele punten minder goed ben begrepen en dat op de gemaakte opmerkingen wel iets is af te dingen.

Zoo meende de heer van der Wedden, dat ik het een zwaren arbeid zou hebben genoemd de door mij aangehaalde „Essays” te wederleggen. Dat is minder juist. Ik heb alleen gezegd, dat die brochure te ernstig was om haar geheel dood te zwijgen; maar daarom noemde ik toch de wederlegging niet zoo moeielijk.

Ik geloof genoegzaam te hebben getoond dat ik volstrekt niet op dat werk gewezen heb, omdat ik er geheel mede instem, maar alleen omdat ik van meening ben, dat men in den regel meer leert bij zijn vijanden en bestrijders, dan bij zijn vleiers en vrienden.

Wat de kosten betreft van een regiment infanterie en een regiment cavalerie, zoo is de opmerking van den heer van der Wedden volkomen juist, dat de personeele druk op de bevolking van het eerste veel grooter is dan van het laatste. Ik heb echter alleen gesproken van de kosten op het budget. Heb ik goed gehoord, dan heeft de heer van der Wedden ook gezegd, dat men zelfs voor geld geen vrijwilligers bij de infanterie zou kun-

nen krijgen. Dit moet ik tegenspreken; wel zal altijd de cavalerie te dezen opzichte vóór hebben, maar dat vrijwilligers ook wel bij de infanterie te krijgen zouden zijn, bewijst m.i. het corps mariniers, waarbij alleen vrijwilligers dienen, die nog minder aan het Rijk kosten dan de manschappen der bereden wapens. Aan den heer Wüppermann antwoord ik, dat bij de berekening het overcompleet bij de cavalerie door mij is afgetrokken, maar de kosten der depôts natuurlijk wel in rekening zijn gebracht. Men meene echter niet, dat het verschil in kosten zoo gering is; als ik mij niet bedrieg, dan beloopt het ongeveer een halve ton gouds. (1)

Omtrent de quaestie van den veiligheids- en kondschaftsdienst, ben ik het met den heer van der Wedden eens, dat beiden afgescheiden moeten blijven. Overigens heeft het mijne aandacht getrokken, dat de heer van der Wedden in zijne rede van straks zoo herhaaldelijk gezegd heeft, de cavalerie moet bij het verrichten van den veiligheidsdienst daar of daar gaan staan. Naar mijne meening moet de cavalerie niet ergens gaan staan, maar marcheeren. In de *beweging* ligt de hoofdkracht der ruitery. Zij die den heer van der Wedden als cavalerist hebben leeren waardeeren, zullen echter niet bevreesd zijn, dat hij te veel zal *staan*. Ik, die bij de groote manoeuvres in Noord-Brabant en Limburg in 1879 chef van den staf der Brigade was, waarbij zijn eskadron behoorde, koester althans die vrees volstrekt niet; integendeel, door mij wordt de wijze, waarop hij zich toen van zijne taak kweet, voor de juiste gehouden.

De cavalerie moet, zegt men, de mobilisatie dekken. Maar overweegt men wel wat een enorme taak dat is. Ik geef toe, dat voor een gedeelte onzer grenzen vermoedelijk geen cavalerie vereischt zal worden; maar wanneer men slechts een veiligheidsdienst wil hebben van Roermond tot Oldenzaal, dan heeft de cavalerie reeds een reuzentaak te verrichten en wanneer de heer van der Wedden opmerkt, dat indien men het in den aanvang niet met vijandelijke cavalerie-divisiën, maar slechts met kleine afdeelingen, die dicht bij de grenzen in garnizoen liggen, te doen

(1) Zie hieromtrent het Militair Blad, gewijd aan de belangen van Staat, Leger, Marine en Schutterij, 2de jaargang, No. 1.

zal hebben, zelfs dan nog komt het mij onbegrijpelijk voor, hoe men met 15 escadrons onze grenzen over de geheele genoemde lengte zal dekken.

Sommige zaken, door den heer van der Wedden aangehaald, heb ik niet besproken, zooals o. a. de vraag, of het mogelijk zal wezen, uit de oostelijke gedeelten des lands, paarden en voorraad van allerlei aard te halen en in veiligheid te brengen. Ik geloof niet dat dit zal kunnen. Onze spoorwegen zullen in die eerste dagen te veel opkomende militiëns, schutters, ook troepen te vervoeren hebben. Gelukkig is het ook geen volstrekte vereischte. Onze rijkste provinciën liggen achter de liniën. En wat de paarden betreft, ik geloof ook niet dat het, bij een goede organisatie, noodig zal wezen te rekenen op de paarden uit de grensprovinciën.

Wat de heer Wüppermann gezegd heeft omtrent den modeloorlog, dien ik weder behandeld heb, ik ben het geheel met hem eens, dat het niet goed is, altijd aan onzen oostelijken nabuur als toekomstigen vijand te denken, maar hij zal mij toch wel willen toestemmen, dat waar wij over het dekken cener mobilisatie spreken, ik moeielijk van eene andere onderstelling kon uitgaan. Ik geloof toch niet dat een aanval van België op ons land is aan te nemen.

Dat het krijgsspel volstrekt geen maatstaf kan wezen, geeft ik gaarne toe. Maar ik heb de bedoelde oefening alleen aangehaald, omdat niet alleen ik, maar ook al de anderen daarbij tegenwoordig, niet konden beweren, dat de door den aanvaller toen gevolgde handelwijze onuitvoerbaar is. En neemt men dit aan, dan zal zulk eene handeling bij goede voorbereiding ook in tijd van oorlog niet onmogelijk geacht moeten worden.

De heer van der Wedden schijnt nog altijd veel te hechten aan de verdediging van kleine wateren en terrein-afscheidingen door cavalerie. Ik vrees hierbij echter versnippering van onze ruitery, zonder eenig, althans zonder veel, nut. Wanneer de vijand een ernstige onderneming in den zin heeft, dan zouden die kleine afdeelingen cavalerie toch weinig baten.

Dat de vijand spoedigeenige ongemobiliseerde afdeelingen over de grenzen zal kunnen zenden, is waar; maar of de cavalerie

dat bij onze uitgestrekte grenzen zal kunnen beletten, betwijfel ik zeer. En wat den spoorweg bij Zwolle betreft, het kan zeker van belang zijn de vernieling daarvan te voorkomen, maar de vijandelijke cavalerie zal altijd eenige dagmarschen moeten maken, vóór zij daar kan komen. Bovendien geloof ik niet, dat er bezwaar kan bestaan dit gedeelte spoorbaan door infanterie te dekken, althans zoolang de vijandelijke infanterie nog ver achter is.

Ik wensch nu nog op een paar andere punten te wijzen. Ik heb niet gezegd, dat de cavalerie onnut was, zoodra zij achter de Nieuwe Hollandsche waterlinie zal zijn teruggedrongen. Ik heb alleen dit gezegd:

„Gelukt het onze cavalerie niet, zich bij een oorlog tegen groote overmacht in de eerste dagen nuttig te maken, dan loopt zij veel gevaar hare tegenwoordige bestrijders in het gelijk te stellen; want als onze zware vuurmonden aan het woord zijn gekomen, dan komt zij misschien niet in de gelegenheid om te toonen, dat ook zij een noodzakelijk bestanddeel van de strijdmacht van den Staat uitmaakt.”

Wat het volgen van den pontontrein betreft, zeide de heer van der Wedden, dat het weinig zou baten, wanneer men steeds er bij bleef en niet vooraf wist waar zij heen gingen. Doch dit laatste kan men wel weten, want de pontontreinen volgen steeds een bepaalde richting en uit die richting zal men zeer goed kunnen opmaken, waar het einddoel gelegen is.

Met den heer van der Wedden ben ik het eens, dat kleine patrouilles goed zijn; doch ik meen dat men ze niet zwakker moet maken dan drie man. Het kan toch licht gebeuren, dat een paard getroffen wordt of dat een ander ongeval plaats heeft. Ook als men een bericht moet zenden, zou men als men slechts met tweeën was, dadelijk alleen overblijven. Ik voor mij houd de goede sterkte: 1 commandant en 2 of 3 man.

Eindelijk de quaestie van de dames. Dat er onder de door mij bedoelde schoonen veel buitenlandsche zijn, is niet tegen te spreken, maar alhoewel de heer van der Wedden dwaalt als hij meent, dat ik de dame aux camélias heb aangehaald als een bewijs, dat men bij die soort vrouwen voor geld alles kan gedaan krijgen — juist werd door mij op haar als een bewijs van het

tegendeel gewezen — zoo is het toch zeker, dat men bij die categorie van personen veel voor geld kan verkrijgen.

Overigens is het ongetwijfeld te verkiezen als bij den spiondienst de vaderlandsliefde, of wel een groote haat aan de tegenpartij het motief is, want in dat geval kan men beter op de berichten vertrouwen; de vrees dat de spion een dubbele spion is, behoeft dan niet te bestaan.

De heer VAN DER WEDDEN. Het zij mij vergund den heer Rooseboom te antwoorden dat ik, sprekende over 3 of 4 *plaatsen* of *punten* waar de cavalerie moest worden opgesteld, daarbij natuurlijk slechts heb bedoeld, dat dit als het ware de uitgangspunten der werkzaamheden van de cavalerie moesten zijn. De cavalerie, en vooral zulk een zwakke cavalerie als de onze moet hare groote kracht in hare bewegelijkheid en daardoor in het onverwacht optreden vinden. Cavalerie, die een zuiver afwach-
tende houding aanneemt, is reeds bij voorbaat verloren, en terecht zegt dan ook de schrijver over de russische cavaleriemaneuvres, die ook door den spreker van heden avond werd aangehaald: „die grosze Niederlage der Ost-cavallerie ist in erster Linie jedenfalls dem Entschluss zuzuschreiben sich „hinter den Flusz“ zu stellen und nur „die Ereignisse an sich kommen“ zu lassen. Das darf Cavalerie nicht in keiner Lage“.

De Voorzitter. Als het der vergadering gegaan is zooals mij, dan heeft zij zeker met veel belangstelling geluisterd, naar hetgeen ons door de sprekers is medegedeeld. Wij hebben het voorrecht gehad deskundigen te hooren, die het behandeld onderwerp op grondige wijze hebben bestudeerd. Het onderwerp is dan ook van het hoogste belang, het geldt hier de toekomst van een wapen, dat bij ons altijd in waarde zal moeten worden gehouden. Ik geloof niet, dat het noodig kan wezen bij het gesprokene nog iets te voegen. Een punt is mij echter opgevallen, n. l. dat men bij de verdediging van onze rivier-overgangen een vergelijking heeft gemaakt van onze cavalerie met de Transvaalsche boeren. M. i. heeft men daarbij niet genoeg rekening gehouden met den bijzonderen toestand aldaar en met het feit, dat de En-

gelsche troepen niet in grooten getale aanwezig waren, dat zij geen artillerie hadden en dat misschien niet overal datgene is gedaan, wat men had kunnen doen.

De heer VAN DER WEDDEN. De geachte voorzitter veroorlove mij optemerken, dat hij mij vermoedelijk niet juist begrepen heeft. Onze cavalerie wijzende op het voorbeeld der Transvaalsche boeren, was het mijne bedoeling niet dat ik hen bij de verdediging van overgangen enz. van kleine rivieren eene even groote waarde zou willen toekennen als aan die Transvaalsche boeren. Ik wilde wijzen op het nuttige van spoedig verplaatsbare schutters en den grooten steun die eene reserve van een regiment cavalerie, achter onze liniën, zou kunnen geven aan een of ander bedreigd punt, vooral wanneer dat punt niet door snelle vervoermiddelen (spoorwegen enz.) met andere deelen van onze stelling verbonden was. Een kommandant van een fort, die op een hachelijk oogenblik een 400 tal karabijnen ziet te hulp snellen, om onder zijne orders te strijden, zal, dunkt mij, niet onaangenaam verrast zijn.

De Voorzitter. Na deze toelichting, trek ik mijne opmerking ten deele in. En wanneer thans niemand meer het woord wenscht, dan sluit ik, onder herhaalde dankbetuiging aan de sprekers, de vergadering.

De Secretaris,
A. L. W. SEYFFARDT.
